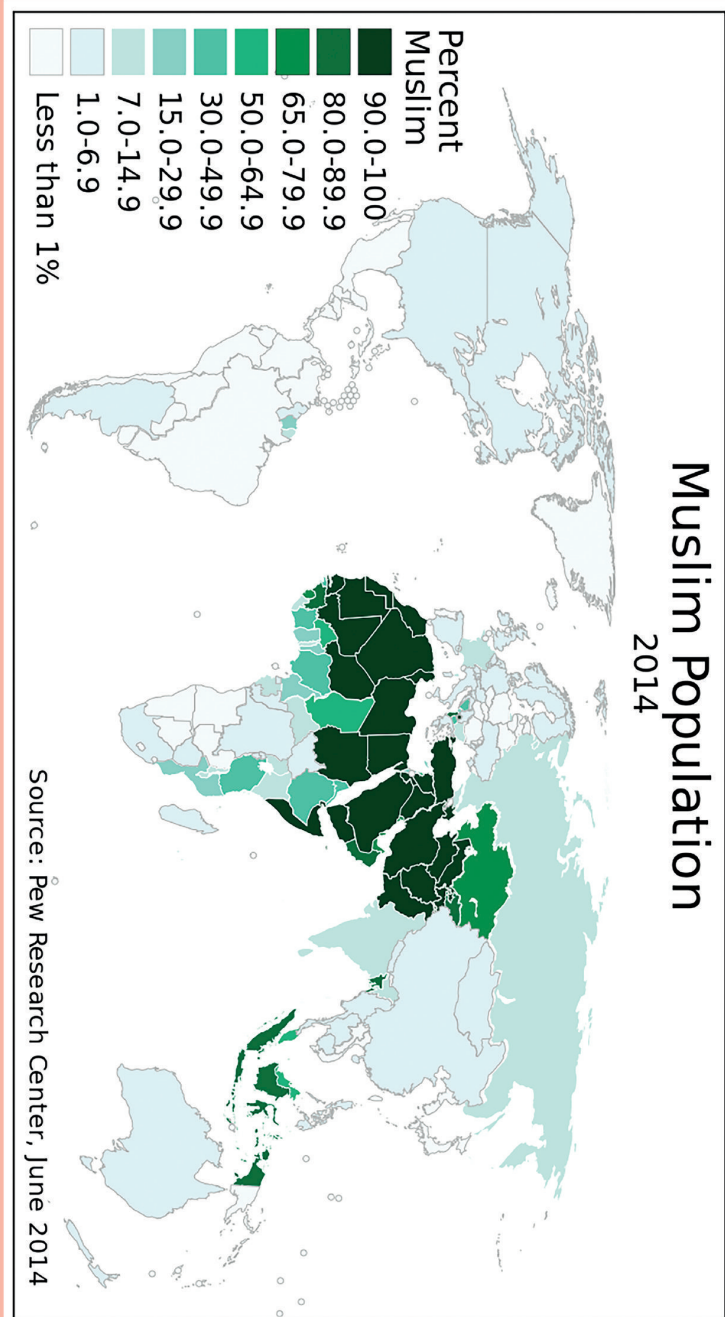

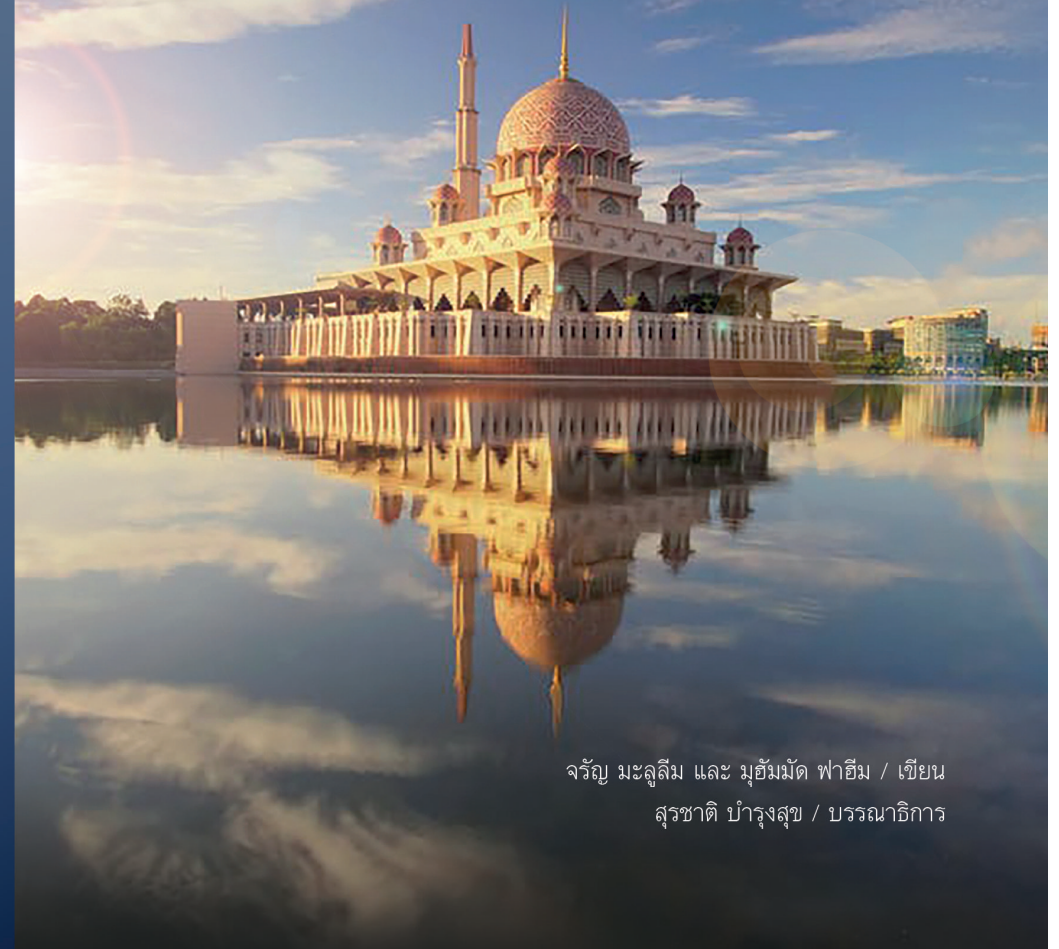

จุฬารความมั่นคงศึกษา

ฉบับที่ 183

ภูมิทัศน์ของอิสลาม ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Islamic Landscape in Southeast Asia

จรัญ มะลูลีม และ มุฮัมมัด ฟาฮิม / เขียน
สุรชาติ บำรุงสุข / บรรณาธิการ

จุดสารความมั่นคงศึกษา

มีนาคม 2560

ฉบับที่ 183

ภูมิทัศน์ของอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ Islamic Landscape in Southeast Asia

จรัญ มะลูลีม

มุฮัมมัด ฟาฮีม

เขียน

สุรชาติ บำรุงสุข

บรรณาธิการ

สนับสนุนการพิมพ์โดย
สถาบันการข่าวกรอง
สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 183
ภูมิทัศน์ของอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง มีนาคม 2560

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

การพิมพ์ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

เจ้าของ โครงการความมั่นคงศึกษา

ตู้ ปณ. 2030 ปณฝ. จุฬาลงกรณ์

กรุงเทพฯ 10332

E-mail : newsecproject@yahoo.com

Website : <http://www.newsecurity.in.th>

โทรศัพท์ 0-2218-7266, 099-286-4105

โทรสาร 0-2218-7308

บรรณาธิการ ศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข

ผู้ช่วยบรรณาธิการ นางสาว กุลนันทน์ คັນธิก

ประจำกองบรรณาธิการ นาย ศิบัติ นพประเสริฐ

นาย ฉัตรพัฒน์ บุณนาค

พิมพ์ที่ บริษัท สแควร์ ปริ้นซ์ 93 จำกัด

59, 59/1, 59/2 ซ.ปทุมวิไล 30 ถ.สุขุมวิท 101

แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพฯ 10260

โทร. 0-2743-8045 แฟกซ์. 0-2332-5058

สารบัญ

1) กล่าวนำ	1
2) การขยายตัวของอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	4
- อิสลามในอินโดนีเซีย	6
- อิสลามในมาเลเซีย	9
- อิสลามในบรูไน	10
- อิสลามในสิงคโปร์	13
- อิสลามในฟิลิปปินส์	15
3) อิสลามในพื้นที่แผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	18
- อิสลามในไทย	18
- อิสลามในเมียนมา	20
- อิสลามในเวียดนาม	23
- อิสลามในกัมพูชา	26
- อิสลามในลาว	29
4) สรุป	33
5) รายการอ้างอิง	38

ที่มาภาพ :

ปกหน้า : <https://www.pexels.com/photo/reflection-of-building-in-lake-338416/>

ปกในหน้า : <http://guides.library.cornell.edu/IslamAsiaExhibit/IslamSEAsia>

ปกในหลัง : <https://prezi.com/sq4ro3or49zx/apwh-region-project/>

ปกหลัง : https://en.wikipedia.org/wiki/Islam_by_country

ภูมิทัศน์ของอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จรัญ มะลูลีม¹
มูฮัมหมัด ฟาฮีม²

~1~ กล่าวนำ

ประชาชนในภูมิภาคต่างๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งถือกำเนิดในคาบสมุทรอาหรับมายาวนานหลายศตวรรษ การติดต่อกับชาวมุสลิมมาจากหลายเส้นทางโดยผ่านการค้า การพิชิต และการแต่งงาน อย่างไรก็ตาม การยอมรับอิสลามนั้นมีมายาวนานนับชั่วอายุคน ทุกวันนี้อิสลามเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดของเอเชีย ผู้นับถือศาสนาอิสลามเหล่านี้จะอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันเป็นดินแดนที่มีชาวมุสลิมอยู่ราว 300 ล้านคน รวมทั้งประเทศที่มีชาวมุสลิมเป็นประชากรส่วนใหญ่และเป็นประเทศประชาธิปไตยที่ใหญ่ที่สุดอันดับสามของโลกอย่างอินโดนีเซีย ชาวมุสลิมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อาจเรียกได้ว่าเป็นผู้ที่มีการรับรู้ต่อความเป็นมุสลิมเป็นอย่างมาก และเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในทางการเมือง การพัฒนากับผู้คนส่วนอื่นๆ ของโลก

ศาสนาอิสลามมีอยู่หลายโฉมหน้าในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในด้านการปฏิบัติและสำนักคิด จุดมุ่งหมายของบทความนี้จะเป็นการนำเสนอการสำรวจโฉมหน้าของอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านประวัติศาสตร์และแง่มุมร่วมสมัยทั่วไป เป็นการศึกษจากเอกสารทุติยภูมิเป็นหลัก

¹ ศาสตราจารย์ประจำสาขาการระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² มูฮัมหมัด ฟาฮีม (Muhammad Faheem) เป็นนักวิจัยประจำศูนย์มุสลิมศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตะวันออกลางหรือเอเชียตะวันตกถือเป็นต้นกำเนิดของศาสนาอิสลามและชาวมุสลิมผู้นับถือศาสนานี้ ตะวันออกลางจึงเป็นจุดศูนย์กลางแห่งการอ้างอิงสำหรับชาวมุสลิมทั่วโลกโดยผ่านเวลาและพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมหรือแม้แต่เหตุผลทางการเมือง

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นหนึ่งในดินแดนที่มีประชากรมากที่สุดของโลกมุสลิม (Islamic world) และบ่อยครั้งจะเรียกกันว่าหมู่เกาะมุสลิม (Muslim archipelago) ชาวมุสลิมจำนวนไม่น้อยกว่า 300 ล้านคนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นับได้เป็นร้อยละ 42 ของประชากรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด หรือคิดเป็นร้อยละ 25 ของประชากรในโลกมุสลิม ซึ่งปัจจุบันคาดว่าจะมีอยู่ราว 1.6 พันล้านคน

ประชากรชาวมุสลิมส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมาจากสำนักคิดซุนนีอิสลามและปฏิบัติตามคำสอนทางกฎหมายของสำนักคิดชาฟีอี (Shafii School of Muslims Jurisprudence) ซึ่งเป็นหนึ่งในสำนักคิดของซุนนี สำนักคิดซุนนีนี้มีผู้ปฏิบัติตามในโลกที่เรียกกันว่าโลกมาเลย์-อินโดนีเซีย (Malay-Indonesian world) รวมถึงสิงคโปร์และภาคใต้ของไทยและภาคใต้ของฟิลิปปินส์ ส่วนสำนักคิดชีอะฮ์ (Shi'ah School of Thought) อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีสาเหตุจากเหตุการณ์หลังการปฏิวัติอิสลามในอิหร่านหลังปี 1979 เท่านั้น แต่เป็นเรื่องของวิถีทางประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับการมีอยู่ของรหัสยนัยหรือประสบการณ์ทางจิตของอิสลามที่เรียกกันว่าลัทธิซุฟี (Islamic mysticism, or Sufism)

สำนักคิดชีอะฮ์ (Shi'ism) นั้นกล่าวกันว่ามีผู้นับถือมาตั้งแต่ตอนต้นซึ่งเรียกช่วงนี้ว่าช่วงการถือกำเนิดลัทธิชีอะฮ์ดั้งเดิม (proto-Shi'ism) ในหมู่ประชาชนชาวจาม (Cham people) อันเป็นชนกลุ่มน้อยเชื้อชาติมาเลย์ ซึ่งปัจจุบันเป็นชาวกัมพูชาและเวียดนาม มาตั้งแต่ตอนต้นของศตวรรษที่ 7 อันเป็นยุคที่อยู่ในช่วงของการวางรูปแบบของอิสลาม

ไม่มีสิ่งใดมีลักษณะเป็นที่ประหลาดใจนักภายในบริบทของที่ตั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เอื้อต่อภูมิทัศน์ทางภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

เส้นทางการค้าขายทางเรือระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับจีนและมหาสมุทรอินเดียอันกว้างใหญ่ไพศาลกับดินแดนตะวันออกกลาง (Marcinkowski, 2013)

ในบรรดาประเทศต่างๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อินโดนีเซีย เป็นประเทศมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในโลก มาเลเซียเป็นหนึ่งในประเทศสมัยใหม่ และมีพลวัต ส่วนบรูไนเป็นหนึ่งในประเทศที่ร่ำรวยที่สุดของโลก มีประเทศที่มีชาวมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งรวมทั้งประเทศไทย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ ส่วนที่เหลือเป็นชุมชนมุสลิมเล็กๆ ที่ยังรู้จักกันน้อยและส่วนใหญ่จะอยู่ในดินแดนอินโดจีน ในเวลาเดียวกัน อิสลามเป็นศาสนาประจำชาติของมาเลเซียและบรูไน และเป็นหนึ่งในศาสนาที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการของประเทศไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ยิ่งไปกว่านั้น ชาวมุสลิมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ พูดภาษาต่างกัน เช่น บาฮาซาอินโดนีเซีย มาเลย์ ชวา มาราเนา มากินดาเนา เตากุส ไทย จีน และเมียนมา

ในการเปรียบเทียบกับชาวมุสลิมในส่วนอื่นๆ ของโลก ชาวมุสลิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เชื่อว่าพวกเขาได้รับการอำนวยการด้วยสินทรัพย์และความเข้มแข็งจากพระเจ้า ความจริงก็คือประเทศทั้งหลายที่อยู่รายล้อมโลกมุสลิมได้มองชาวมุสลิมในพื้นที่นี้ว่าเป็นต้นแบบในเรื่องของความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ความทันสมัย และมีความเป็นสายกลางตามหลักคำสอนของอิสลาม นอกเหนือไปจากสินทรัพย์ของชาวมุสลิมที่นี่แล้ว ยังมีความหลากหลายอย่างที่สุด รวมทั้งความท้าทายในความสัมพันธ์ของพวกเขากับประชากรมุสลิมส่วนอื่นๆ อีกด้วย

การทำทลายที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นมากกว่าหลักฐาน เมื่อเรานำเอาเรื่องราวต่างๆ อย่างเช่นมุมมองในภาคปฏิบัติของอิสลาม ลักษณะเด่นของความเป็นชาติพันธุ์ แนวทางของอิสลามที่จะนำเอามาใช้ในสังคมสมัยใหม่ และมุสลิมที่มีระดับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ที่มีความแตกต่างกับผู้ที่ไม่ได้เป็นมุสลิมมากล่าวถึง รวมทั้งชาวมุสลิมที่เป็นชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาผู้ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศที่มีการพัฒนาน้อยในดินแดนนี้ ซึ่งมักจะ

เป็นพวกที่ตั้งข้อสงสัยต่อปัญหาต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น

บทความนี้จะมุ่งความสนใจไปที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นหลัก เริ่มต้นด้วยการอธิบายถึงภูมิศาสตร์การแพร่ขยายของอิสลามในภูมิภาคนี้ รวมทั้งปัจจัยที่ช่วยก่อรูปสังคมมุสลิม ทั้งในประเทศที่มีชาวมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ (อินโดนีเซีย มาเลเซีย และบรูไน) และประเทศที่มีชาวมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อย (สิงคโปร์ ไทย ฟิลิปปินส์ เมียนมา เวียดนาม กัมพูชา และลาว)

~2~

การขยายตัวของอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อิสลามได้รับการนำเสนอในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคาบสมุทรมาเลย์ ซึ่งครอบคลุมอินโดนีเซียปัจจุบัน มาเลเซีย บรูไน สิงคโปร์ ภาคใต้ของไทย และฟิลิปปินส์ ผ่านกระบวนการเปลี่ยนผ่านที่มีความต่อเนื่องและซับซ้อน ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อิสลามเป็นศาสนาที่ใหญ่ที่สุด เป็นศาสนาที่มีบทบาทครอบคลุมอยู่ในบางประเทศในภูมิภาคนี้ อย่างอินโดนีเซียและมาเลเซียและเป็นศาสนาสำคัญของชนกลุ่มน้อยในบางประเทศ อย่างเช่นไทย เมียนมา ฟิลิปปินส์ และอื่นๆ

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเส้นทางตัดผ่านทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมของเอเชียที่วัฒนธรรมจีน อินเดีย อิสลาม และอารยธรรมตะวันตก พบกันและมีปฏิสัมพันธ์กันมามากกว่าร้อยปี ชื่อของภูมิภาคได้รับการตั้งขึ้นมาใหม่เป็นครั้งแรกในศตวรรษที่ 20 แต่เดิมรู้จักกันในชื่ออินเดียที่กว้างออกไป (Further India) ซึ่งตรงข้ามกับอนุทวีปอินเดีย (Indian Subcontinent) เป็นดินแดนที่ย่อยลงมารวมเป็น 11 ประเทศ ทั้งดินแดนที่เป็นพื้นที่หลัก ซึ่งเรียกกันว่าคาบสมุทรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออินโดจีน และดินแดนบางดินแดนที่เป็นคาบสมุทรทั้งหมด

อินโดจีนหรือผืนแผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะรวมพม่า หรือเมียนมาทั้งหมดในปัจจุบัน และดินแดนสยามซึ่งปัจจุบันเป็นประเทศไทย

รวมทั้งกัมพูชา เวียดนาม และลาว คาบสมุทรมาเลย์ (มาเลย์ นูซันตารา) เป็นโลกมาเลย์ที่หลากหลายหรือทะเลแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประกอบไปด้วยมาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน อินโดนีเซีย ติมอร์ตะวันออก และฟิลิปปินส์

การขยายตัวของอิสลามไปสู่ส่วนต่างๆ ของชายฝั่งอินเดียเป็นการเริ่มต้นของการขยายตัวไปสู่หมู่เกาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์พ่อค้าอาหรับและนักเดินเรือได้มาเยือนท่าเรือของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างต่อเนื่องก่อนที่จะเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามในฐานะที่เป็นชายฝั่งของคาบสมุทรมาลายา สุมาตราตะวันออก และส่วนหนึ่งทางเหนือของชาวในเวลาต่อมา

อาหารจากประเทศจีนถูกส่งต่อจากเรือของเอเชียไปยังเรือของอาหรับหรืออินเดีย และสินค้าต่างๆ ซึ่งมาไกลจากตะวันตกอย่างโรม (Rome) ได้ถูกบรรทุกลงเรือของชาวจีนที่ว่างเปล่าเพื่อบรรทุกไปยังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในศตวรรษที่ 7 และ 8 นักเดินเรือและเรือจากดินแดนที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสุมาตราและมลายูมีความตื่นตัวอยู่ในการค้าที่มีสินค้าบรรทุกมาทางทะเลของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สินค้าของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าฟุ่มเฟือยอย่างไม้หอมจากป่าฝนของบอร์เนียวและสุมาตราและเครื่องเทศต่างๆ รวมทั้งเปลือกไม้ที่มีกลิ่นหอม ซึ่งใช้ผสมกับขนมหวานหรือน้ำปรุงรสที่มาจากดินแดนไกลโพ้นของคาบสมุทรอินโดนีเซียก็กลายเป็นสินค้าส่งออกที่มีความสำคัญทั้งในประเทศจีนทางตะวันออก อินเดีย และดินแดนเมดิเตอร์เรเนียนในทางตะวันตก

เส้นทางเชื่อมโยงทางการค้าเป็นการพิสูจน์ถึงการขยายตัวของอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากยิ่งขึ้นกว่าการขยายตัวของศาสนาพุทธและฮินดู

ด้วยทฤษฎะข้างต้นว่าด้วยที่มาของการแผ่ขยายของอิสลามในพื้นที่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และด้วยปัจจัยที่มีส่วนก่อรูปความเจริญเติบโตและการพัฒนาของอิสลามและผู้นับถือศาสนาจึงขอเริ่มต้นด้วยอิสลามในรัฐอิสลามแห่งท้องทะเลดังต่อไปนี้

อิสลามในอินโดนีเซีย

อินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีชาวมุสลิมมากที่สุดในโลก มุสลิมอินโดนีเซียอาจแบ่งได้เป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทันสมัย (Modernist) ซึ่งยึดโยงอยู่กับอิสลามที่เคร่งครัด ในขณะที่เดียวกันก็ยอมรับความก้าวหน้าและการศึกษาสมัยใหม่และกลุ่มจารีตนิยม (Traditionalist) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ปรับตัวเข้ากับผู้นำศาสนาของท้องถิ่น

ปัจจุบันชาวมุสลิมในอินโดนีเซียคาดกันว่ามีอยู่ราว 224 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 88 ของประชากรทั้งหมด ศาสนาคริสต์ ศาสนาพุทธและศาสนาฮินดูเป็นศาสนาหลักของชนกลุ่มน้อย ด้วยจำนวนดังกล่าว อินโดนีเซียจึงเป็นประเทศที่มีประชากรมุสลิมมากที่สุดในโลก โดยทั่วไปจำนวนมหาศาลของประชากรมุสลิมนี้ทำให้อิสลามและผู้นับถือตามศาสนาอิสลามเป็นตัวแสดงหลักในหมู่ชาวอินโดนีเซียมุสลิม ไม่ว่าจะเป็นชาติพันธุ์ของผู้นับถือพระเจ้าองค์เดียวหรือการรวมตัวกันทางศาสนา

อิสลามมาถึงอินโดนีเซียในศตวรรษที่ 12 ผ่านพ่อค้าและการพาณิชย์จากคุชราต (Gujarat) ที่อยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของอินเดีย ซึ่งพวกเขาได้เข้ารับศาสนาอิสลามมาตั้งแต่ต้น ดังนั้นการเข้ามาของอิสลามในอินโดนีเซียจึงเป็นไปด้วยความสงบผ่านการค้าของผู้คนหลายรุ่น มิได้เข้ามาโดยผ่านการพิชิต การยึดครองอย่างที่เกิดขึ้นในตะวันออกกลางหรือแอฟริกาเหนือ การเข้ามาโดยแนวทางสันติในหลายศตวรรษเริ่มจากพื้นที่ที่เป็นตลาดรอบๆ ดินแดนที่เป็นชายฝั่งและค่อยๆ เคลื่อนเข้ามาในดินแดนที่เป็นพื้นที่ การพัฒนาหลักๆ เกิดขึ้นในตอนปลายของราชวงศ์ฮินดูแห่งราชวงศ์มัชปาหิตในชาวตะวันออก เมื่อกษัตริย์ได้เปลี่ยนศาสนาและเมื่ออิทธิพลของศาสนาอิสลามเจริญเติบโตจากศตวรรษที่ 15 เป็นต้นไป

ในการค่อยๆ เปลี่ยนผ่านและการเผยแผ่ของอิสลามไปสู่สังคมของศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธที่มีอารยธรรมและวัฒนธรรมที่สูงอยู่แล้วนั้น อิสลามจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นและปรับตัวเข้าหาอารยธรรมและวัฒนธรรมดังกล่าวไปด้วย สิ่งนี้เป็นผลให้ผู้นับถือศาสนาอิสลามต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับ

ดินแดนที่เต็มไปด้วยการนับถือผีสางานงไม้ (อันเป็นศาสนารวมชาติที่เกิดในพื้นที่) ดังนั้นอิสลามในอินโดนีเซียในเวลาหนึ่งจึงรวมพื้นฐานเบื้องต้นหลายประการที่มาจากศาสนาผสมผสานเข้าด้วยกัน

ตลอดระยะเวลาแห่งประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซียได้มีความพยายามที่จะทำให้อิสลาม “บริสุทธิ์” ในช่วงเวลาสมัยใหม่ ความพยายามดังกล่าวมีขึ้นโดยองค์การมุฮัมมะดียะฮ์ (Muhammadiyah) ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี 1912 เพื่อให้ความรู้และทำให้ชาวมุสลิมมีความทันสมัย และเอาชนะความเชื่อแบบผีสางานงไม้ รวมทั้งจุดประสงค์ที่จะเผชิญหน้าและเอาชนะอาณานิคมดัตช์ (Jusuf Wanandi, 2002)

คนมุสลิมอินโดนีเซียส่วนใหญ่เป็นซุนนี แม้ว่าจะมีคนกลุ่มน้อยที่เป็นชีอะฮ์มุสลิมและมีขบวนการของซูฟี (รหัสยาน์) มุสลิมอยู่ในอินโดนีเซียด้วยเช่นกัน คนซุนนีและชีอะฮ์มุสลิมจำนวนมากไม่พิจารณาว่าซูฟีเป็นชาวมุสลิมที่แท้จริง เนื่องจากพวกเขาเชื่อว่าพวกเขามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพระเจ้า ซึ่งถือเป็นการตั้งภาคีและค้านกับความเชื่อของอิสลาม (PFI, 2014)

อะห์มะดียะฮ์เป็นสำนักคิดมุสลิมอีกสำนักคิดหนึ่งในอินโดนีเซีย ซึ่งผู้นำมุสลิมที่เป็นผู้นำทางศาสนาไม่ให้การยอมรับ โดยสำนักคิดอะห์มะดียะฮ์ถูกมองว่าเป็นเจ้าลัทธิ (cult) มากกว่าการปฏิบัติตามศาสนาอิสลามที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมีผู้ยึดถือสำนักคิดอะห์มะดียะฮ์อยู่ถึง 242 กลุ่มในอินโดนีเซีย

คนมุสลิมในอินโดนีเซียส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นซุนนีหรือชีอะฮ์จะปฏิบัติในสิ่งที่เรียกกันว่า “อิสลามพื้นบ้าน” (Folk Islam) โดยอิสลามพื้นบ้านจะเป็นการผสมผสานกันระหว่างความเชื่อพื้นบ้านดั้งเดิมกับพิธีกรรมตามจารีตของชาวมุสลิม ตัวอย่างเช่นก่อนจะสร้างบ้านจะต้องมีการเชือดไก่เพื่อปกป้องบ้านที่สร้าง ดังนั้นหัวไก่ ขาไก่ ปีกไก่จะถูกฝังอยู่ใต้หินที่เป็นศิลาฤกษ์ หัวไก่ซึ่งมีขาอยู่กับเครื่องเทศล้อมรอบอยู่จะต้องหันไปทางตะวันออก เลือดไก่จะนำไปที่หินศิลาฤกษ์และมีเหรียญเงินวางอยู่ที่มุมหินศิลาฤกษ์ เมื่อทำพิธีนี้เสร็จแล้วบ้านก็จะสร้างขึ้นได้ การกระทำดังกล่าวมิได้เป็นการปฏิบัติตาม

กูรอานและสุนนะฮ์ (จารีต) ของท่านศาสดา ซึ่งได้มอบอิสลามที่ถูกต้องเอาไว้ให้แล้ว

เพื่อตอบโต้การกระทำดังกล่าวในปี 1926 องค์การนะฮ์ดะตุลอุลามอ์ (Nadhalatul Ulama: NU) จึงถูกก่อตั้งขึ้นเพื่อขานรับการท้าทาย “ความบริสุทธิ์” จนเป็นเหตุให้นักวิชาการศาสนาท้องถิ่นต้องยุติบทบาทลงด้วย

องค์การมุฮัมมะดียะฮ์ได้ย้ำถึงความสำคัญของการศึกษามาตั้งแต่ต้น สิ่งนี้ไม่ได้หมายถึงการศึกษาทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังรวมการศึกษาสมัยใหม่ เพื่อให้ชาวมุสลิมเข้าสู่โลกสมัยใหม่ ได้รับการพัฒนาและกลายมาเป็นประเทศที่เจริญรุ่งเรือง ดังนั้นโรงเรียนต่างๆ ขององค์การมุฮัมมะดียะฮ์จึงใช้หลักสูตรเดียวกับโรงเรียนทั่วไปแต่รวมการศึกษาศาสนาเข้าไปด้วย ปัจจุบันมีสถานศึกษาดังกล่าวมากกว่า 14,000 แห่ง รวมทั้งมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ทั่วอินโดนีเซียอีก 60 มหาวิทยาลัย

ในเวลาเดียวกัน NU ได้ผลิตนักคิดอิสลามรุ่นใหม่ขึ้นมาด้วยเช่นกัน ทั้งนี้สาธุศิษย์ของ NU จำนวนมากได้รับการฝึกฝนจากต่างประเทศ ในเบื้องต้นพวกเขาถูกส่งไปศึกษาที่สถาบันการศึกษาด้านศาสนาที่ได้รับการยอมรับในดินแดนตะวันออกกลางหรือเอเชียตะวันตก รวมทั้งมหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร (Al-Azhar) ในอียิปต์ แต่ต่อมาพวกเขาเหล่านี้จะถูกส่งไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยศูนย์กลางการศึกษาอิสลามศึกษาในประเทศตะวันตก อย่างเช่น มหาวิทยาลัยแม็คกิล (McGill) ในแคนาดา มหาวิทยาลัยชิคาโก (Chicago) ในสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยซอร์บอนน์ (Sorbonne) ในฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยเลเดิน (Leiden) ในเนเธอร์แลนด์ รวมถึงมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น (Melbourne) และแคนเบอร์รา (Canberra) ในออสเตรเลีย ส่วนนักวิชาการจากองค์การมุฮัมมะดียะฮ์ก็เดินทางมาศึกษาที่นี่เช่นกัน

ในตอนกลางของทศวรรษ 1980 อับดุลเราะห์มาน วาฮิด (Abdurrahman Wahid) อดีตประธานาธิบดีของอินโดนีเซีย ซึ่งในเวลานั้นเป็นประธานของ NU ได้เปิดระบบการศึกษาที่เรียกว่า เปซันเทรนส์ (Pesantrens) หรือโรงเรียนกินนอน ซึ่งวางอยู่บนหลักการของเพลโต (Plato) ขึ้น

มาใหม่ จุดมุ่งหมายของเปชันเทรสน์ก็คือ ต้องการให้โรงเรียนเหล่านี้มีความ
ทัดเทียมกับโรงเรียนทั่วไป มีนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถในด้านศาสนา
อิสลามอยู่ใน NU อันเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนอย่างเข้มข้นทางศาสนา แต่ก็
เป็นแนวหน้าอยู่ในการปรองดองอิสลามและความทันสมัยให้เป็นเนื้อเดียวกัน
รวมทั้งอิสลามกับความเป็นชาตินิยม

อินโดนีเซียในฐานะที่มีชาวมุสลิมเป็นประชากรส่วนใหญ่เป็นประเทศ
ที่มีความหลากหลายอันเป็นลักษณะของอินโดนีเซียและประชาชนของ
อินโดนีเซีย เริ่มต้นด้วยชาวชวา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 42 ของชาวอินโดนีเซีย
และมีมากกว่ากลุ่มอื่น และการเมืองของอินโดนีเซียก็ครอบคลุมไปด้วยชาว
ชวา นอกจากนั้นชาวมุสลิมในอินโดนีเซียยังเป็นชุมชนที่แบ่งไปตามเชื้อชาติ
ภูมิภาคการเมือง และการกักตึงทางศาสนา การเมืองอินโดนีเซียส่วนใหญ่อยู่
ในพื้นที่ของกรุงจาการ์ตา แต่ชาวมุสลิมจากส่วนต่างๆ ของหมู่เกาะจะมุ่งปฏิบัติ
ตามผู้นำศาสนาท้องถิ่นและการเมืองภูมิภาค

ชาวอินโดนีเซียรับเอาอิสลามที่มีการปฏิบัติต่างกัน ซึ่งอาจแบ่งออก
เป็น 3 รูปแบบ คือ 1) ศานตรี (Santri) คือกลุ่มของผู้บริสุทธิ์ (Purist)
2) อบังกัน (Abangan) หรือกลุ่มคนที่ไม่ค่อยมีความเคร่งครัดมากนัก และ
3) ปรียายี (Priyayi) หรือผู้นำศาสนาที่เป็นข้าราชการและชนชั้นสูง

นอกจากนี้อินโดนีเซียยังมีนักการศาสนาที่อยู่ในรูปของนักประสพ-
การณ์ทางจิต นักสมันิยม (มุฮัมมะดียะฮ์) และนักจารีตนิยม ซึ่งเรียกกันว่า
มัจญลิส อินโดนีเซีย (นะฮ์ตะละตุลอุลามาอ์) ปัจจุบันมีกลุ่มก้อนของผู้คน
ที่เรียกว่ากลุ่มเสรีนิยมอิสลาม (Islamic Liberalion) เกิดขึ้น และมีการตีความ
กฎหมายอิสลาม (Shari'ah) ไปตามแนวทางของชีวิตสมัยใหม่

อิสลามในมาเลเซีย

มาเลเซียเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมศาสนาและภาษาอันหลากหลาย
อิสลามเป็นศาสนาของสหพันธ์ แต่ศาสนาอื่นๆ ก็ได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติอยู่
ท่ามกลางความศานติและการปรองดอง ราวร้อยละ 60-65 ของประชากร

ชาวมาเลเซียเป็นชาวมุสลิม มีผู้ที่ไม่ได้เป็นชาวมุสลิมมีอยู่ราวร้อยละ 35-40 ซึ่งรวมตัวกันอยู่ในบริเวณคาบสมุทรของรัฐปีนัง เปรัก เซลังอร์ และกรุงกัวลาลัมเปอร์ รวมถึงรัฐทางตะวันออกของซาบาห์และซาราวัก ส่วนศาสนาสำคัญที่ไม่ใช่ศาสนาอิสลาม ได้แก่ ศาสนาพุทธ ฮินดู คริสต์ และซิกข์

การให้การยอมรับอิสลามในส่วนนี้ของโลกเป็นความคิดมาตั้งแต่ปี 674 อันเป็นเวลา 42 ปีหลังการจากไปของศาสดามุฮัมมัด (ขอความสันติจงมีแด่ท่าน) เมื่อผู้ปกครองราชวงศ์อุมัยยะฮ์ (Umayyah) คือมูอาวิยะฮ์ (Muawiyah) อยู่ในอำนาจที่กรุงดามัสกัส สองร้อยปีต่อมาคือในปี 878 อิสลามได้รับการนับถือโดยประชากรที่อยู่ตามฝั่งของคาบสมุทรมาเลย์ รวมทั้งท่าเรือเกลัง ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าที่มีชื่อเสียง ก่อนที่อิสลามจะมาถึง ชาวพื้นเมืองมาเลย์นับถือศาสนาตั้งเดิม ซึ่งมีรูปแบบการนับถือหลายอย่าง รวมทั้งประชาชนบางกลุ่มที่ยึดถือศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธ

ในระดับการเมือง ผู้นำที่เป็นเจ้าผู้ครองนครและหัวหน้ารัฐในชุมชนส่วนใหญ่ของโลกมาเลย์จะเข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม ผู้คนจะมีความซาบซึ้งและได้รับความดึงดูดใจจากข้อความในอัลกุรอานและหะดีษ (คำสอนของท่านศาสดา) ซึ่งเน้นย้ำในความเท่าเทียมกันของมนุษยชาติ ผู้คนที่ถูกจัดอยู่ในชนชั้นล่างหรืออยู่ในวรรณะต่ำมาเป็นเวลานานได้แลเห็นความเท่าเทียมของสังคมอิสลาม ที่ไม่ได้ยึดติดอยู่กับวรรณะและรูปแบบการมีชีวิตแบบชนชั้นอีกต่อไป ในอิสลามจะไม่มีทางเลือกปฏิบัติหรือการแบ่งแยกบนพื้นฐานของสีผิว เผ่าพันธุ์ ที่อยู่หรือถิ่นกำเนิด ที่อาจนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ที่จะตามมาในภายหลัง

สำหรับพวกเขาศาสนาใหม่นี้ทำให้คนตัวเล็ก ๆ รู้สึกถึงคุณค่าของความ เป็นปัจเจกบุคคล และศักดิ์ศรีของความ เป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนอิสลาม ที่ทำให้ชีวิตของพวกเขาเปลี่ยนไปจากสภาพเดิมที่ดำรงอยู่มาอย่างช้านาน

อิสลามในบรูไน

รัฐสุลต่าน (สุลฏอนหรือ Sultanate) บรูไนดารุสสลามตั้งอยู่บน

เกาะบอร์เนียว เป็นประเทศเล็กๆ แต่มีประชากรหลากหลาย ประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่ในหลายระดับของสังคม ในความเป็นจริงองค์สุลต่านได้รับการสถาปนาขึ้นเพื่อให้อยู่ในครulongแห่ง คำสอนของอิสลาม และรัฐก็ให้การสนับสนุนในการส่งเสริมศาสนาเป็นอย่างมาก ขณะที่คนที่ไม่ได้เป็นมุสลิมก็มาจากหลายศรัทธา มีสถาบันและองค์กร ของตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนชาวจีน

บรูไนมีประวัติศาสตร์ความใกล้ชิดกับอิสลามมาโดยตลอด และอิสลามมาถึง ชายฝั่งของบรูไนมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 13 และจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ของจีน บรูไนเคยถูกเรียกว่าโปลี (Poli) หรือโปลอ นอกจากนี้ได้มีการ ค้นพบเหรียญสมัยเก่าของจีนในดินแดนของบรูไนที่เรียกกันว่าโกตาบารู ครอบครัวยุสสุลต่านได้ส่งสินค้าแห่งสัมพันธไมตรี อย่างเช่นงาช้างและเครื่อง- เตะไปให้ราชวงศ์ซ่ง (Song dynasty) และหลังจากนั้นเป็นต้นไปบรูไน ก็มีชุมชนนานาชาติเกิดขึ้นในช่วงต้นๆ ที่มีการบันทึกทางประวัติศาสตร์ หลักฐานอื่นๆ ในทางประวัติศาสตร์อย่างเช่น กวีคลาสสิก (Syair Awang Semaun) ได้บันทึกถึงชัยชนะในกีฬาไก่ชน (Cock fighting) ของสุลต่าน บรูไน อาวัง อาลัก ปิตาร (Awang Alag Betaar) ที่มีชัยเหนือระเด่น อังสุกะ (Raden Angsuka) กษัตริย์มัชปาหิต ซึ่งในเวลานั้นเป็นอาณาจักร ที่มีอำนาจอยู่ในพื้นที่ (Hussin Mutalib, 2008)

มีรายงานว่าอาวัง อาลัก ปิตารได้เข้ารับศาสนาอิสลามโดยการเชิญชวน ของสุลต่านแห่งยะโฮร์ (สิงคโปร์เดิม) หลังจากสุลต่านไปเยือนที่นั่น ต่อมา สุลต่านก็เข้าพิธีสมรสกับเจ้าหญิงแห่งยะโฮร์ในช่วงทศวรรษ 1360 หลังจาก ได้รับพระนามใหม่ว่ามุฮัมมัด ชาฮ์ (Muhammad Shah) สุลต่านก็ได้พบกับพ่อค้าอาหรับจากมักกะฮ์ (Makka) คือชาร์ฟ อะลี (Sharif Ali) ซึ่ง ให้ความรู้เรื่องอิสลามแก่สุลต่านบรูไน ในท้ายที่สุดชาร์ฟ อะลีได้กลายมาเป็น สุลต่านองค์ที่ 3 ของบรูไน และใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่สร้างความเข้มแข็งใน การปรับตัวเข้ากับอิสลาม (Islamization) ซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยสุลต่าน มุฮัมมัด ชาฮ์

นักวิชาการจำนวนมากเชื่อว่า ในสมัยของสุลต่านโบลเกียฮ์ (Sultan Bolkiah) ซึ่งเป็นสุลต่านองค์ที่ 5 แห่งศตวรรษที่ 16 อิสลามในบรูไนได้ขึ้นสู่จุดสูงสุดแห่งความรุ่งโรจน์และทำให้มะละกาเป็นศูนย์กลางของอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภายใต้การเป็นผู้นำของสุลต่านโบลเกียฮ์ บรูไนได้ขยายเขตแดนไปไกลถึงฟิลิปปินส์ ซาบาห์ และซาราวัก การแต่งงานของสุลต่านกับเจ้าหญิงในดินแดนต่างๆ ที่ได้เข้าพิชิต อย่างเช่นซูลู (Sulu) และมะนิลา ช่วยทำให้อิสลามขยายตัวเข้าไปในดินแดนส่วนนี้ของโลก หลังการมาถึงของสเปนในฟิลิปปินส์จะพบว่าการขยายตัวของคริสต์ศาสนา จนนำไปสู่สงครามระหว่างบรูไนกับสเปน (Brunei-Spanish War) ในที่สุด

อย่างไรก็ตาม ในศตวรรษที่ 17 บรูไนประสบกับความเสื่อมโทรมเมื่อมีความเป็นศัตรูเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัวของสุลต่าน ตลอดเวลาที่ผ่านมาบรูไนถูกรบครองโดยอังกฤษ แม้แต่กิจการต่างประเทศก็ขึ้นอยู่กับกฎหมายของอังกฤษ

ในปัจจุบันคาดหมายกันว่ารัฐสุลต่านบรูไนดาร์อุสลามมีประชากรราวครึ่งล้านคน ทั้งนี้ 2 ใน 3 ของประชากรเป็นชาติพันธุ์มาเลย์ ชาวมุสลิมบรูไนถือสำนักคิดซุนนี ซึ่งเป็นการถือตามหนึ่งในสำนักคิดย่อยของซุนนีคือสำนักคิดชาฟีอี (Shafii) คนชาติพันธุ์มาเลย์อื่นๆ ในบรูไน อย่างเช่นพวกมูรัตส์ (Murats) และดูซุน (Dusuns) นั้นส่วนใหญ่เป็นผู้ถือผี แม้ว่าส่วนหนึ่งของพวกเขาจะเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ก็ตาม ส่วนชาติพันธุ์ชาวจีนในบรูไนคิดเป็นร้อยละ 5 ของประชากร ซึ่งส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ เต๋า ขงจื้อ หรือไม่มีศาสนาคริสต์ ทั้งนี้จำนวนหนึ่งได้เปลี่ยนมาเป็นอิสลาม

จากสถิติในปัจจุบันพบว่าร้อยละ 67 ของประชากรบรูไนดาร์อุสลามเป็นชาวมุสลิม ร้อยละ 13 เป็นชาวพุทธ ร้อยละ 10 เป็นชาวคริสต์ และที่เหลืออีกร้อยละ 10 เป็นความเชื่ออื่นๆ ซึ่งจะรวมถึงฮินดู ซิกข์ บาไฮ (Bahais) หรือไม่มีไม่ประกาศศรัทธาว่านับถือศาสนาอะไร แม้อิสลามจะเป็นศาสนาประจำ

ชาติและกฎหมายอิสลามเป็นกฎหมายของแผ่นดิน แต่ชนกลุ่มน้อยทางศาสนาสามารถปฏิบัติตามคำสอนและค่านิยมในศาสนาของตนได้อย่างเสรี โดยรัฐธรรมนูญของบรูไน (1959) ประกาศว่า ศาสนาของบรูไนเป็นศาสนาอิสลาม โดยศาสนาอื่นๆ สามารถปฏิบัติได้ด้วยความสะดวกและปรองดองในทุกส่วนของประเทศ

ค่านิยมอิสลาม ประเพณี และจริยธรรมได้ถูกรวมเข้ามา และได้ปรากฏให้เห็นอยู่ในวัฒนธรรม-สังคมและการเมืองของบรูไน ตัวอย่างเช่น ความคิดในเรื่อง Malayu Islam Beraja (MIB) หรือกษัตริย์ในรูปแบบมุสลิมมาเลย์ ถือเป็นเสาหลักทางสังคม ศาสนา และการเมืองของบรูไน ซึ่งให้ความสำคัญกับเผ่าพันธุ์วัฒนธรรมและศาสนาอิสลาม (Ahmad F. Yousif, 2000) หรือในกรณีศาลชะรีอะฮ์ (Shari'ah Courts) หรือศาลศาสนาอิสลามมีบทบาทอยู่ในประเทศ แบบอย่างจารีตของอิสลามจะทำงานควบคู่ไปกับระบอบการปกครองของสุลต่าน ซึ่งให้ความสำคัญกับการนำเอาหลักการ “กษัตริย์ตามรูปแบบของมาเลย์” มาเป็นอุดมการณ์ของรัฐและเป็นพื้นฐานแห่งการบูรณาการของคนในประเทศ

อิสลามในสิงคโปร์

สถิติจำนวนประชากรในปี 2010 ของสิงคโปร์พบว่า มีประชากรร้อยละ 15 ซึ่งมีอายุ 15 ปีขึ้นไปเป็นชาวมุสลิม คนเชื้อสายมาเลย์ส่วนใหญ่ในสิงคโปร์นั้นเป็นมุสลิมชุนนี ในขณะที่ร้อยละ 17 ของชาวสิงคโปร์มุสลิมเป็นผู้ที่มีเชื้อสายมาจากเอเชียใต้ ส่วนชาวมุสลิมอื่นๆ ก็ได้ไม่ได้จำกัดว่าจะมาจากจีนอาหรับและชุมชนจากยุโรปและเอเชีย (Eurasian communities) ชาวมุสลิมส่วนใหญ่ในสิงคโปร์เป็นชาวมุสลิมที่ปฏิบัติตามสำนักคิดชาฟีอี (Shafi'i School of Thought) แต่ก็มีผู้ปฏิบัติตามสำนักคิดฮานาฟี (Hanafi School of Thought) ชีอะฮ์ และอะห์มะดี (Ahmadi) เช่นกัน ลักษณะอื่นๆ ของประชากรมุสลิมในสิงคโปร์ที่น่าสนใจก็คืออัตราส่วนของหญิงและชายจะคล้ายคลึงกับอัตราส่วนของชาวจีน

ชาวสิงคโปร์มุสลิมจะประกอบไปด้วยกลุ่มผู้ใช้ภาษาที่เป็นกลุ่มย่อยลงไป อย่างเช่น โบยานีส (Boyanese) บุกิส (Bugis) ชาว มาเลย์ อินเดียน และอาหรับ รวมทั้งชาวจีนที่เปลี่ยนศาสนา แต่มีระดับความเป็นเอกภาพสูง กลุ่มชนเหล่านี้จะถือว่าพวกเขามาจากชุมชนมุสลิม

อิสลามถูกนำเสนอในสิงคโปร์เมื่ออิสลามเข้ามาถึงอินดีสตะวันออก (East Indies) อิสลามแผ่ขยายผ่านการค้าหลังจากได้ขยายตัวเข้ามาในมะละกา ในอดีตชาวมุสลิมในสิงคโปร์มีโอกาสอันยิ่งใหญ่ต่อความสำเร็จด้านการค้าและบางคนก็ได้รับโอกาสอันดีงามของชีวิต สิ่งนี้ปรากฏให้เห็นจากความจริงที่ว่ามัสยิดสำคัญในสิงคโปร์ที่มักจะมีชื่อของชาวอาหรับอิสลามที่โดดเด่นให้เห็นอยู่เสมอ โดยหนึ่งในถนนพาณิชย์ที่สำคัญในสิงคโปร์มีชื่อว่า “ถนนอาหรับ” ชาวสิงคโปร์เชื้อสายมาเลย์จะให้ความสำคัญกับชาวมุสลิมอาหรับเป็นอย่างมาก ความเคารพนี้สะท้อนให้เห็นชัดเจนเมื่อพวกเขาถือว่าชาวอาหรับเป็นผู้ที่อยู่ในระดับสูงของสังคม พวกเขาจึงมักให้การเคารพเป็นอย่างมาก

การให้เกียรติแก่ชาวอาหรับเป็นอย่างสูงอีกประการหนึ่งคือ การต้อนรับชาวอาหรับมุสลิมด้วยการยินยอมให้มาเป็นสามีของบุตรสาว ชาวอาหรับมุสลิมจะแต่งงานกับครอบครัวชั้นสูงและมีเกียรติของสิงคโปร์

ประวัติศาสตร์ของสิงคโปร์ได้รับการพิจารณาว่าเป็นประวัติของคาบสมุทรมาเลย์ อย่างไรก็ตามหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสิงคโปร์ได้กลายมาเป็นรัฐใต้อารักขาของอังกฤษและแยกตัวออกมาจากชุมชนมาเลย์อื่นๆ เมื่อสหพันธรัฐมาเลเซียได้รับการสถาปนาขึ้นในปี 1963 สิงคโปร์ก็เป็นหนึ่งในสหพันธรัฐและได้ออกมาจากสหพันธรัฐหลังจากสองปีที่เป็นสมาชิก (Cheruhaya Luebaeluwong, 2014)

มีชาวจีนที่ได้หันมาเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามอย่างต่อเนื่อง แต่จำนวนของพวกเขาก็ยังน้อย พวกเขาเกิดมาเพื่อปฏิบัติตามศาสนาของบรรพบุรุษของพวกเขา ซึ่งโดยทั่วไปแล้วพวกเขามาถึงชายฝั่งสิงคโปร์ในตอนต้นของศตวรรษ

ในด้านการตั้งถิ่นฐานทางภูมิศาสตร์นั้นชาวมมาเลย์ได้ขยายตัวอยู่ที่

สิงคโปร์ ผลที่ตามมาพบว่าอิสลามมีอิทธิพลอย่างเข้มแข็งอยู่ในชีวิตทางสังคมของชาวมาเลย์ ด้วยเหตุนี้อิสลามจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของการเป็นชาวมาเลย์

ในสิงคโปร์ ชาวมุสลิมเป็นผู้นิยมแนวคิดเสรี อยู่ร่วมกับหลายเชื้อชาติได้เป็นอย่างดี อาจกล่าวได้ว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นเสาหลักในการสร้างชาติของสิงคโปร์ได้เช่นกัน

อิสลามในฟิลิปปินส์

ตามรายงานว่าด้วยเสรีภาพในการนับถือศาสนาของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในปี 2010 พบว่าประชากรของฟิลิปปินส์ร้อยละ 5 ถึงร้อยละ 9 เป็นชาวมุสลิม โดยส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมชนพื้นเมืองคนส่วนน้อยของประเทศเป็นชาวมุสลิมชีอะฮ์ ในขณะที่คนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นโรมันคาทอลิก ส่วนคนที่เป็กลุ่มชาติพันธุ์เล็กๆ จะเป็นโปรเตสแตนต์ พุทธ และพวกถือไสยศาสตร์

มุสลิมในฟิลิปปินส์ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์-ศาสนาถึง 13 กลุ่ม ได้แก่ อีसानุน มากินดาเนา มาราเนา เตาชุก ชามา ยากับ ญะมา มาปุน กากากัน กาลิบูกัน แซนกีล มาลบีอก พาลาวานีและแบตเจา นอกจากนี้ยังมีชาวมุสลิมที่อยู่ร่วมกับชาวพื้นเมืองอื่นๆ ในมินดาเนา เช่น เทตูเรย์ มานาโม บลาอัน สุปาเนน ตโบลี และอื่นๆ ปัจจุบันมีชาวลูซอน วิชายาส์ และชุมชนผู้อพยพอื่นๆ ในมินดาเนาหันมาเคารพนับถือศาสนาอิสลาม

จากการก่อตัวของชุมชนมุสลิมในมินดาเนาและซูลู จนถึงตอนกลางของศตวรรษที่ 21 ความสัมพันธ์ของชาวมุสลิมในฟิลิปปินส์กับโลกมุสลิมจะผ่านมาจากชาวมุสลิมในตะวันออกเฉียงใต้ สิ่งนี้มีผลมาจากการมีบทบาทสำคัญของครอบครัวผู้ปกครองชาวมุสลิมในภูมิภาค ซึ่งทำให้อิสลามเกิดการขยายตัวในฟิลิปปินส์

ในความเป็นจริงภูมิลำเนาของชาวบังสะโมโร (Bangsamoro) และชาวบังสะโมโรนั้นเป็นส่วนหนึ่งของชาวมลายู พวกเขามีสมาสนาร่วมกันและมี

ปฏิบัติการทางวัฒนธรรมร่วมกันกับชาวมุสลิมในภูมิภาค ที่อธิบายได้ถึงความสัมพันธ์ที่พวกเขามีต่อกันอย่างแน่นแฟ้น

ในทางยุทธศาสตร์ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของมินดาเนาและซูลู จะอยู่ตามเส้นทางการค้าทำให้มีโอกาสมากขึ้นในการติดต่อกับชาวมุสลิมที่อยู่ในภูมิภาคแม่โจโล (Jolo) จะถูกนับเนื่องว่าเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่คึกคักก่อนการเข้ามาของอาณานิคมสเปน ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งเมืองมะนิลาที่ตาม กระนั้นการติดต่อกับชาวอาหรับเปอร์เซียและชาวอินเดียมุสลิมยังคงจำกัดอยู่ที่การค้าและการเผยแพร่ศาสนาของผู้เดินทางมาเยือนเป็นด้านหลัก แม้ว่าบางคนของผู้เผยแพร่ศาสนาจะอยู่ต่อไปหลังจากแต่งงานกับสตรีชาวพื้นเมืองก็ตาม (Abhoud Syed M. Lingga, 2004)

การเข้ามาของอิสลามในฟิลิปปินส์ถือเป็นกระบวนการเปลี่ยนผ่านโดยทันทีของศาสนาอิสลามของโลกมาเลยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตอนปลายของศตวรรษที่ 13 ได้มีการตั้งบ้านเรือนหรืออาณานิคมของชาวมุสลิมต่างชาติในซูลูไปเรียบร้อยแล้ว ซึ่งชาวซูลูอาจจะประกอบไปด้วยครอบครัวของพ่อค้าชาวมุสลิมและชนกลุ่มน้อย ซึ่งแต่งงานกับสตรีท้องถิ่นและผู้เปลี่ยนศาสนาบางคน (Majul 1999, 68) ในความเป็นจริง อิสลามมาถึงมินดาเนาและซูลูในช่วงเวลาใดนั้นยากที่จะลงความเห็นลงไปได้ในเวลานี้ แต่การขยายตัวของอิสลามเกิดขึ้นหลังจากสมาชิกของครอบครัวผู้ปกครองในสุมาตราและโยโฮร์ (Johore) ได้มาถึงแล้ว และได้สร้างสถาบันทางการเมือง ซึ่งให้ความสะดวกแก่การเปลี่ยนศาสนาของประชากรจำนวนมากขึ้นมา สุลต่านแห่งซูลูองค์แรกซึ่งมีฉายาว่าปะดุกา มหาซรี เมาลานา อัล-สุลต่าน ชารีฟุลฮาซิม (Paduka Mahasari Maulana al-Sultan Sharif ul-Hashim) ซึ่งการปกครองของพระองค์คาดการณ์กันว่าอยู่ระหว่างปี 1450-1480 นั้นมีรายงานอยู่ในเมืองซูลูว่าพระองค์มาจากสุมาตรา

พระองค์ทรงอภิเษกสมรสกับธิดาของราชา บากินดา (Rajah Baguinda) ซึ่งเดินทางมาจากเมืองมินังกาเบา (Menangkabaw) มาถึงซูลูตั้งแต่ต้น ชารีฟุลฮาซิมได้สร้างสถาบันการเมืองแห่งระบอบสุลต่านขึ้นในเมือง

ซูลูแห่งนี้

ส่วนในเมืองมินดาเนา ชาร์ฟ มุฮัมมัด กะบัง สุวัน (Sharif Muhammad Kabungsuwan) ผู้ก่อตั้งรัฐสุลต่านมากินดาเนา (Magindanaw Sultane) ได้มาถึงชายฝั่งของมินดาเนาในราวปี 1515 ตามรายงานของเมืองมากินดาเนา พระองค์ทรงเป็นโอรสของชาร์ฟ อะลี ชัยนุลอาบิดีน (Sharif Ali Zein ul-Abidin) จากดินแดนอาหรับและมารดาของพระองค์มาจากครอบครัวกษัตริย์ของโยโฮร์

เมื่อย้อนกลับไปสู่ครอบครัวของผู้ปกครองในภูมิภาคก็จะพบว่า การเป็นพันธมิตรที่มีการอำนวยความสะดวกสบายในการแต่งงานนั้น ได้ก่อให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์กันในอีกทางหนึ่ง แหล่งข่าวทั้งจากบรูไนและซูลูแสดงให้เห็นว่าสุลต่านซูลูองค์ที่ 7 มุฮัมมัดดุลฮาลิม (Muhammad ul-Halim) มีความเกี่ยวข้องกับครอบครัวของกษัตริย์บรูไน

พระมารดาของสุลต่าน บัดดาร์ุดดีน (Badar ud-Din) ที่ 1 เป็นชาวเมืองตีราน (Tiran) ที่อยู่ทางชายฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือของบอร์เนียว (Borneo) หากการแต่งงานระหว่างกันได้เกิดขึ้นในหมู่ครอบครัวกษัตริย์ ซึ่งโดยจารีตแล้วจะมีการปกป้องสายตระกูลของพวกเขาเพื่อรักษาความชอบธรรมในการปกครองแล้ว เราก็อาจตั้งสมมติฐานได้เช่นกันว่ามีการแต่งงานในหมู่ชนชั้นกลางและชนชั้นล่างของสังคมอีกด้วย การแต่งงานระหว่างกันเหล่านี้เป็นการเชื่อมสัมพันธ์กับพันธมิตรทางการเมืองไปในเวลาเดียวกัน

เมื่อผู้ว่าการชาวสเปน คอร์ซีรา (Corcuera) เข้าโจมตีซูลูในปี 1638 ราชาบองซู (Rajah Bongsu) ซึ่งเป็นสุลต่านแห่งซูลูได้รับการช่วยเหลือจากกลุ่มนักรบแห่งเมืองมาคัสซาร์ (Makassar)

บ่อยครั้งที่ชาวเทอร์นาตัน (Ternatans) ได้เข้าช่วยเหลือสุลต่านบุยซาน (Buisan) แห่งมากินดาเนาในสงครามต่อต้านการรุกรานของอาณานิคม ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ้างในชะตากรรมของชาวมุสลิมฟิลิปปินส์

มีประชาชนที่ถูกอ้างถึงโดยชาวสเปนว่าเป็นชาวโมโร (Moro) อยู่ด้วย ชาวโมโรหมายถึงชาวมุสลิมฟิลิปปินส์และกลุ่มชาวเผ่าของมินดาเนา

ชาวโมโรพยายามสถาปนารัฐเอกราชอิสลามขึ้นในมินดาเนา โดยตั้งชื่อรัฐของพวกเขาว่าบังสะโมโร คำว่าบังสะโมโรเป็นการผสมกันของคำมาเลย์ดั้งเดิมซึ่งหมายถึงชาติหรือรัฐ (nation or state) กับคำว่าโมโร ซึ่งเป็นภาษาสเปน การลุกฮือที่สำคัญของฝ่ายโมโรปรากฏขึ้นระหว่างที่มีสงครามฟิลิปปินส์-สหรัฐอเมริกา (Philippine-American War) ความขัดแย้งและการก่อกบฏได้ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องในฟิลิปปินส์จากสมัยก่อนอาณานิคมจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าการแก้ปัญหาในมินดาเนาจะประสบความสำเร็จอันเนื่องมาจากการเจรจาสันติภาพระหว่างฝ่ายแนวหน้าโมโรอิสลามเพื่อการปลดปล่อยหรือ MILF กับฝ่ายรัฐบาลก็ตาม ประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับการแยกตัวของฝ่ายโมโร ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งว่าด้วยรัฐชาบাহ์ ซึ่งมาเลเซียอ้างว่าเป็นส่วนของพื้นที่เล็กๆ ที่ได้มาจากอาณานิคมอังกฤษ แต่ชาวโมโรถือว่าเป็นดินแดนที่ถูกต้องตามกฎหมายของสุลต่านซูลู

~3~

อิสลามในผืนแผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ชนกลุ่มน้อยชาวมุสลิมในผืนแผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในอินโดจีน ซึ่งมีจำนวนน้อยนั้นไม่ค่อยถูกนำเอามากล่าวถึงและบ่อยครั้งได้กลายมาเป็นชุมชนที่ถูกกลืน หากเปรียบเทียบกับชนกลุ่มน้อยมุสลิมริมฝั่งทะเล

อิสลามในไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศพหุสังคมทางศาสนา โดยมีประชากรราว 68.2 ล้านคน คนส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธ สถิติจำนวนประชากรชาวมุสลิมมีความแตกต่างกันในหลายสำนัก แต่ก็เชื่อกันว่ามีชาวมุสลิมอยู่ในประเทศไทยอยู่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ถึงร้อยละ 7 ในขณะที่ประชากรที่นับถือศาสนาคริสต์ ฮินดู และซิกข์ มีอยู่ราวร้อยละ 1 จากประชากรทั้งหมด ปัจจุบันศาสนาอิสลามเป็น

ศาสนาของชนกลุ่มน้อยที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย โดยชาวมุสลิมจะไปรวมตัวกันอยู่ในภาคใต้ตอนล่าง (Southernmost provinces) ของจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา และสตูล รวมแล้วพวกเขาจะมีอยู่ราวร้อยละ 65-85 ของประชากรท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่จะเป็นคนเชื้อชาติมาเลย์

ประวัติศาสตร์การมาถึงของศาสนาอิสลามสามารถย้อนกลับไปถึงสมัยอยุธยา (1350-1767) เมื่อประเทศไทยในเวลานั้นยังรู้จักกันในชื่อสยาม ราชอาณาจักรมาเลย์ทางภาคใต้ยังไม่ได้รวมอยู่กับประเทศไทย และไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของไทยจนกว่าจะถึงปี 1902 อิสลามมาถึงประเทศไทยจากหลายทิศทาง ทั้งจากหมู่เกาะมาเลย์-อินโดนีเซีย เยเมน (หะเฎาะเราะเมาต์) เปอร์เซีย อินเดีย เมียนมา จีน และกัมพูชา (Imtiyaz Yusuf, 1999)

การสถาปนาอิสลามในมะละกาในระหว่างสมัยของสุลต่านอิสกันดาร์ (Sultan Iskandar) นำไปสู่การขยายตัวของอิสลามในหมู่เกาะของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมาถึงปัตตานีในปี 1387 ภาคใต้ตอนบนของไทยอย่างสงขลาเป็นที่พบปะกันของภาษาที่ใช้ตามชายแดนระหว่างผู้พูดภาษามาเลย์กับผู้พูดภาษาไทย

อาจสังเกตได้ว่าการเผชิญหน้ากันระหว่างมาเลย์อิสลามและไทยพุทธเป็นหนึ่งในสองรูปแบบของศาสนา “ที่เป็นรูปแบบของท้องถิ่น” ที่เคร่งครัดซึ่งมาจากความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ศาสนา

การมาถึงของอิสลามในประเทศไทยมาจากหลายทิศทางของประเทศ ส่วนใหญ่มาจากผู้อพยพชาวมุสลิมที่มาจากสำนักคิดทางศาสนาและพื้นฐานทางชาติพันธุ์

ตอนกลางของประเทศจะมีชาวมุสลิมที่มีเชื้อสายเปอร์เซีย (อิหร่าน) ปากีสถาน อินโดนีเซีย และจาม ส่วนชาวมุสลิมที่อยู่ทางเหนือเช่นลำปาง เชียงใหม่ นั้นเป็นผู้มีเชื้อสายเบงกอล (Bengali) ชาวเมียนมา และยูนนาน (ชาวจีน) คนเหล่านี้อพยพเข้าสู่ประเทศไทยด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ (พวกเขาหนีจากการถูกประหัตประหารทางศาสนาจากน้ำมือของคอมมิวนิสต์ในจีน และพวกชาตินิยมในเมียนมา) นอกจากนี้ยังมีผู้ที่เปลี่ยนเข้ารับนับถือศาสนา

อิสลาม หากไม่เป็นผู้ถือสำนักคิดชุดนี้ ก็จะเป็นชุมชนของชาวชีอะฮ์กลุ่มเล็กๆ อยู่ด้วย ชาวชีอะฮ์จะมาจากกลุ่มย่อยของสองสำนักคิดคืออิมามิและโบห์รา (Imami and Bohras) และมุสตะลียอิมอาลี

นอกเหนือไปจากความแตกต่างทางชาติพันธุ์ก็มีความหลากหลายทางด้านภาษาอยู่ภายในชุมชนมุสลิม ชาวมุสลิมส่วนใหญ่ในภาคใต้จะพูดภาษามลายู ในขณะที่ชาวมุสลิมที่อยู่ในส่วนต่างๆ ของประเทศไทยจะสนทนากันด้วยภาษาไทย ทั้งในบ้านและในที่สาธารณะ จนถึงเวลานี้พวกเขาไม่คุ้นเคยกับภาษาของบรรพบุรุษของพวกเขาอีกต่อไป

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อัตลักษณ์ทางศาสนานั้นบ่อยครั้งจะมีความเกี่ยวข้องอยู่กับชาติพันธุ์ อย่างเช่นชาวมลายูเป็นชาวมุสลิม (Malays are Muslim) ชาวไทยเป็นชาวพุทธ (Thais are Buddhist) ส่วนชาวจีนนั้นอาจเป็นได้ทั้งชาวคริสต์หรือชาวเต๋าที่เกิดจากการผสมผสานกัน

แม้ว่าการประกอบสร้างทางชาติพันธุ์จะก่อรูปอัตลักษณ์ขึ้นมา แต่ก็อาจกล่าวได้ว่าในประเทศไทยชาวมุสลิมและชาวพุทธมีอัตลักษณ์ที่เป็นมารยาททางสังคม แง่คิดที่เป็นภาพรวม และรูปแบบในภาคปฏิบัติร่วมกัน ชาวไทยมุสลิมจะดำรงรักษาการแสดงออกของพวกเขาผ่านอัตลักษณ์ และสัญลักษณ์แห่งตัวตนผ่านสถาบันทางศาสนา อย่างเช่นมัสยิด (Mosque) ปอเนาะ (Pondok) หรือมดเราะเซฮ์ (Madrasah) สำนักจุฬาราชมนตรี (Office of Chularatchamontri) หรือชัยคุลอิสลาม (Sheikhul Islam) หรือไม่กี่โดยผ่านงานประจำปีทางศาสนาซึ่งเฉลิมฉลองในระดับชาติ รวมทั้งงานเมาลิดินะบี (Mawlid al-Nabi) หรือที่รู้จักกันในชื่องานเมาลิดกลางแห่งประเทศไทย (Imtiyaz Yusuf, 1998)

อิสลามในเมียนมา

เมียนมาที่รู้จักกันในชื่อเดิมพม่า หรือชื่ออย่างเป็นทางการว่าสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เป็นหนึ่งในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในเวลาเดียวกันก็เป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองของภูมิภาคนี้โดยมี

ประชากรหนาแน่นเป็นอันดับที่ 24 ของโลกคือ 54 ล้านคน

เมียนมาเป็นประเทศพหุสังคมโดยมีหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศร่วมกัน แต่ชาติพันธุ์ของคนส่วนใหญ่คือเมียนมา (Myanmar) โดยรู้จักกันในชื่อเดิมว่าพม่าหรือบาร์มัน (Barman) ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประชากรมุสลิมในเมียนมามีอยู่ร้อยละ 4 จากประชากรในประเทศทั้งหมด 54 ล้านคน

เช่นเดียวกับหลายๆ รัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อิสลามมาถึงเมียนมาจากหลายเส้นทาง นักเดินเรือมุสลิมมาถึงก่อนโดยทำการค้าขายและตั้งบ้านเรือนอยู่ตามชายฝั่งของยะไข่ และพื้นที่ที่อยู่ต่ำลงมา เมื่อศตวรรษที่ 9 ในขณะที่ชาวเปอร์เซียหรืออิหร่านได้มาถึงเมียนมาและยูนนานมาตั้งแต่ปี 860 อย่างไรก็ตามยังไม่มีหลักฐานดังกล่าวทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรอยู่ในเมียนมา ต่อมาพ่อค้าชาวมุสลิมก็มาถึงชายฝั่งอาระกัน (Arakan coast) (Yegar Moshe, 1972) หลักฐานที่เป็นสมัยใหม่กว่ายืนยันว่า พ่อค้าชาวอินเดียและมาเลย์เป็นผู้เผยแผ่ศาสนาอิสลามที่มีประสิทธิภาพ ส่วนพ่อค้าจากยูนนานของจีนได้มาตั้งรกรากอยู่ทางตอนเหนือของเมียนมาในศตวรรษที่ 19

รัฐมุสลิมได้ถูกสถาปนาขึ้นที่อาระกันเมื่อสุลต่านแห่งเบงกอล นาซีร์ุดดีน มะห์มูด ชาฮ์ (Naseer-ud-Deen Mahmud Shah 1442-1459) ช่วยให้การขยายตัวของสุลต่าน นารายิธลา (Sulayman Naraihlhla) สร้างรัฐมุสลิมมราอูกู (Mrauku) ขึ้นมาที่นั่น

การปกครองโดยชาวมุสลิมที่มีมาอย่างยาวนานหลายศตวรรษในอาระกันได้ขยายไปไกลถึงตอนใต้ของเมืองโมลเมียน (Moulmein) ในสมัยการปกครองของสุลต่าน ในเวลานั้นภาษาเปอร์เซียเป็นภาษาของชาวมุสลิมอาระกัน

ในปี 1784 เมียนมาได้เข้าพิชิตรัฐมุสลิม ตามมาด้วยการเข้าพิชิตของอังกฤษในระหว่างปี 1824 และ 1826 เมื่อเมียนมาได้รับเอกราชในปี 1948 อาระกันจึงตกอยู่ภายใต้การปกครองของเมียนมานับแต่นั้นมา

ชาวมุสลิมที่มาถึงเมียนมาเป็นคนแรกคือชัยยิด มุฮัมมัด อัล-ฮะนาฟี

ยะฮ์ (Sayed Muhammad al-Hanafiyah) ซึ่งเป็นหนึ่งในบุตรชายของเคาะลีฟะฮ์ อะลี (Caliph Ali) ซึ่งเขาเข้ามาทางตอนเหนือของมาฮุง-ดาลซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของรัฐยะโฮวพร้อมกับสานุศิษย์ และที่นั่นมุฮัมมัดอัล-สะนาฟียะฮ์ เผลอหนีไปกับราชินีกะยา ปารี (Kaya Pari) เมื่อราชินีต้องมาพ่ายแพ้ในศึกครั้งนี้ ลูกศิษย์ของพระองค์จึงเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามและมุฮัมมัด อัล-สะนาฟียะฮ์ก็ได้เข้าพิธีสมรสกับราชินี อย่างไรก็ตามการมาถึงเมียนมาของอัล-สะนาฟียะฮ์ไม่ได้มีหลักฐานที่ได้รับการเขียนเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอีกเช่นกัน แต่หลุมศพของซัยยิด มุฮัมมัด อัล-สะนาฟียะฮ์กับพระชายายังคงอยู่บนเทือกเขามายู (Mayu Hills) ใกล้กับพื้นที่ของมาฮุงดาล (Ezati Abu al-Fazl, 2002)

หลังจากเมียนมادتกมาอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษจากศตวรรษที่ 19 จนถึงปี 1937 ชะตากรรมของชาวมุสลิมเมียนมาได้รับการพัฒนาขึ้นในระดับหนึ่ง การลงนามในสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring Treaty) เท่ากับการเปิดโอกาสให้มีการนำเอาเศรษฐกิจการค้ามาใช้และส่งเสริมให้มีการเข้ามาของชาวคริสต์ยังดินแดนที่เป็นภูมิทัศน์ของชาวพุทธ สนธิสัญญาดังกล่าวยังเปิดโอกาสให้ชาวมุสลิมจำนวนมากที่อยู่ติดกับเมียนมา อย่างเช่น ชาวมุสลิมในจีน อินเดีย และบังกลาเทศ เดินทางเข้ามายังเมียนมาภายใต้ นโยบายเปิดประตูของอังกฤษให้กับผู้ย้ายถิ่น (British's open door immigration policy)

จากนโยบายดังกล่าว ในท้ายที่สุดชาวมุสลิมที่เป็นเพื่อนบ้านของเมียนมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวมุสลิมจากอินเดีย จึงได้เดินทางเข้าสู่เมียนมาเป็นจำนวนมาก พวกเขาบางคนได้กลายมาเป็นข้าราชการ ในขณะที่คนอื่นจำนวนมากเลือกที่จะเป็นพ่อค้าและแรงงาน (Hussin Mutalib, 2008) อย่างไรก็ตาม ชาวมุสลิมที่มาจากบังกลาเทศได้กลายมาเป็นที่สนใจของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เมียนมาได้รับเอกราชในปี 1948

เมื่ออังกฤษถอนตัวออกไปจากเมียนมา อันเนื่องมาจากการเข้ายึดครองของญี่ปุ่นนั้น เชื่อกันว่าชาวมุสลิมเกือบ 1 แสนคน ซึ่งเป็นชาวโรฮีนจา

ได้ถูกสังหารโดยฝีมือของคนเมียนมาที่เลือกปฏิบัติต่อชาวโรฮีนจา อันเป็นผลจากการที่ชาวโรฮีนจาเป็นชนกลุ่มน้อยในเมียนมาและเป็นผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเข้าร่วมกับอังกฤษทำสงครามกับเมียนมา ทำให้ชาวโรฮีนจาได้รับการเลือกปฏิบัติจากชาวเมียนมาอย่างยาวนาน

แต่สำหรับชาวบังกลาเทศมุสลิมแล้ว การที่พวกเขาจะกลมกลืนเข้าไปอยู่ร่วมกับชาวยะไข่ (อะระกันเดิม) นั้นเป็นเรื่องปกติ เนื่องจากยะไข่ตั้งอยู่ติดกับชายแดนของบังกลาเทศ นอกจากนี้อาระกันในระหว่างศตวรรษที่ 18 ซึ่งปกครองโดยกษัตริย์ชาวพุทธนั้น ดูเหมือนจะได้รับการต้อนรับจากชาวบังกลาเทศมากกว่า ดังนั้น เมื่อเมียนมาได้รับเอกราช ชาวเบงกาลีมุสลิมจึงประกอบขึ้นเป็นชาวมุสลิมกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดในเมียนมา

ปัจจุบันชาวมุสลิมในเมียนมามีทัศนคติแตกต่างกันในความสัมพันธ์ของพวกเขากับรัฐและมวลชนส่วนใหญ่ที่เป็นชาวพุทธ บางคนก็กลมกลืนเข้ากับคนส่วนใหญ่ของประเทศได้ ในขณะที่คนอื่นๆ ยังคงผูกพันอยู่กับอัตลักษณ์เมียนมา-มุสลิม แต่ก็ยังคงรักชาติวัฒนธรรมแห่งแผ่นดินแม่ของตนที่มาจากอนุทวีปอินเดียเอาไว้ ในบรรดากลุ่มก้อนของชาวมุสลิมต่างๆ ในเมียนมาเหล่านี้ ชาวโรฮีนจาในยะไข่เป็นผู้ที่ต้องเผชิญกับความยากลำบากในชีวิตมากกว่ากลุ่มชนใดๆ และไม่ได้รับการนับเนื่องให้เป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมากที่ได้รับการยอมรับจากรัฐบาลแต่อย่างใด

อิสลามในเวียดนาม

โดยเบื้องต้น อิสลามในเวียดนามเป็นศาสนาของชาวจาม อันเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีความสัมพันธ์กับชาวมลายู อย่างไรก็ตาม 1 ใน 3 ของชาวมุสลิมในเวียดนามเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ แต่ก็มีชุมชนอื่นเช่นกันที่กล่าวถึงตัวของพวกเขาเองว่ามีชาติพันธุ์ผสมอย่างเช่น จาม ขแมร์ มาเลย์ มินัง (Minang) เวียดนาม (Viet) จีน และอาหรับ ซึ่งปฏิบัติตามศาสนาอิสลามรู้จักกันในชื่อจามหรือจามมุสลิม รอบๆ ดินแดนเจิวตัก (Chau Doc) ทางตะวันตกเฉียงใต้

ชุมชนชาวมุสลิมจำนวนมากไม่น้อยอาศัยอยู่ในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม พวกเขาตั้งรกรากอยู่ใน 3 ภูมิภาคคือ ทางตอนกลางด้านตะวันตกในเมืองโฮจิมินห์ ทางตะวันตกเฉียงใต้ที่เมืองเตยนิญ (Tay Ninh) และที่ชายแดนของกัมพูชาคือเมืองอานซาง (An Giang)

อิสลามถูกนำเข้ามายังดินแดนจามปา (Champa) ปัจจุบันคือเวียดนามใต้ อันเป็นดินแดนของชาวฮินดู-พุทธ โดยนักเดินเรือชาวอาหรับ-เปอร์เซียและพ่อค้า ซึ่งเข้ามาถึงดินแดนแห่งการค้าพาณิชย์ของเอเชียในศตวรรษแรกของอิสลาม

เมื่อดินแดนแห่งความอุดมสมบูรณ์ที่ล้อมรอบไปด้วยสายน้ำได้กลายมาเป็นแหล่งผลิตผลและวัตถุดิบที่ให้ผลกำไร การตั้งรกรากอย่างเป็นทางการก็ปรากฏตัวให้เห็น อิสลามเข้ามาอย่างช้าๆ แต่ก็มีความมั่นคงก้าวหน้าในหมู่ชนชั้นนำชาวจามและชนชั้นผู้มีการศึกษา ในช่วงสุดท้ายที่จามปาพ่ายแพ้ทางทหารและถูกดูดกลืนโดยเวียดนามในทศวรรษ 1940 เป็นต้นไปนั้นชาวจามเป็นชาวมุสลิมส่วนใหญ่ของประเทศ

หลังจากสูญเสียเอกราชทางการเมืองและในระหว่างการต่อสู้ของราชวงศ์เวียดนาม ซึ่งชาวจามค่อนข้างจะเป็นฝ่ายเพลี่ยงพล้ำอยู่นั้น ชาวจามจำนวนมากจึงหนีไปกัมพูชา ราชวงศ์ของชาวจามมีศูนย์กลางอยู่ที่ฟานซาง (Phan Rang) มาจนถึงปี 1693 หลังจากนั้นพวกเขาได้เคลื่อนย้ายมาที่กัมพูชาและอยู่ที่นั่นมากกว่าหนึ่งศตวรรษด้วยความสามารถที่ลดน้อยถอยลงเป็นอย่างมาก ส่วนชาวจามที่อยู่เบื้องหลังก็ถูกโดดเดี่ยวโดยราชวงศ์ของเวียดนามที่สืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง จากโลกแห่งความเป็นอิสลามมาเลยที่พวกเขา มีศาสนาและวัฒนธรรมร่วมกันไปจนถึงด้านภาษา

หลังจากเวียดนามกลายมาเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสในระหว่างศตวรรษที่ 19 นโยบายการผสมกลมกลืนอย่างเป็นทางการก็ได้หยุดลง และถูกแทนที่ด้วยนโยบายที่ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อชาวจามแต่ก็ไม่ได้สร้างความยากลำบากใดๆ ให้แก่ชาวจามเช่นกัน (Joy Willoughby, 1999) ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส ชาวจามพบว่าตัวของพวกเขายู่ในสองอาณานิคม

คือโคชินไชนา (Cochinchina) ทางตอนใต้และอันนัมในตอนกลาง กรณีดังกล่าวซึ่งดำรงอยู่จนมาถึงปัจจุบัน เป็นการหยุดยั้งความพยายามที่จะให้ได้มาซึ่งเอกภาพทางชาติพันธุ์ของชาวจามไปในที่สุด

ทุกวันนี้ชาวจามในเวียดนามมีจำนวนน้อยกว่าร้อยละ 1 จากประชากรเวียดนามที่คาดกันว่ามียุ่ราว 70 ล้านคน พวกเขารวมตัวกันอยู่ใน 3 พื้นที่ ได้แก่ ดินแดนที่เป็นเมืองหลวงของชาวจามมาก่อนคือ ฟานชาง โฮจิมินห์ และจังหวัดทางตอนใต้ของเตยนิญและเจียดัก ต่อมาจังหวัดเจียดักได้เป็นเจ้าภาพให้มีการจัดตั้งสถาบันอิสลามศึกษาชั้นสูงขึ้น การเรียนการสอนนี้ได้รับการสนับสนุนโดยผู้อาวุโสและคนอื่นๆ ที่มีความรู้ทางด้านอิสลามศึกษามาตั้งแต่ต้น

อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมแล้วชุมชนชาวจามยังคงถูกโดดเดี่ยวจากชาวเวียดนาม อันเนื่องมาจากการถูกตั้งข้อสงสัยทางการเมือง ชาวจามส่วนใหญ่ยังคงได้รับการศึกษาน้อย เนื่องจากการเรียนหนังสือไม่ได้เป็นข้อบังคับและผู้ปกครองก็ต้องการให้ลูกหลานเป็นแรงงานอยู่ในท้องทุ่งและที่บ้านของตนเอง การเรียนด้วยการใช้ภาษาจามนั้นจะมีอยู่ในราว 3 ปีแรกหลังจากนั้นภาษาที่ใช้ในการสอนจะเป็นภาษาเวียดนาม

พวกจามจาฮิต (Cham Jahit) ยังคงปฏิบัติตามพื้นฐานทางศาสนาที่มีมาก่อนอิสลาม พวกเขาจะแต่งกายด้วยชุดคลุมยาวสีขาว ก้มกราบ 3 ครั้งแบบชาวพุทธในขณะที่หันไปในทิศทางการละหมาด เฉพาะอิมามและผู้ช่วยของอิมามเท่านั้นที่ถือศีลอดและละหมาดตามที่ได้ถูกกำหนดเอาไว้

ในปัจจุบันทัศนคติของรัฐบาลเวียดนามที่มีต่อชาวจามมีการผ่อนคลายมากขึ้น ส่วนหนึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ที่ดีของเวียดนามที่มีต่ออินโดนีเซียและมาเลเซีย พวกเขาได้รับอนุญาตให้ขยายสุเหร่าและสร้างสุเหร่าได้ หลังจากต้องผ่านกระบวนการของทางราชการหลายขั้นตอน นอกจากนี้ชาวมุสลิมยังสามารถหากองทุนในการก่อสร้างศาสนสถานได้ทั้งจากในประเทศและนอกประเทศเช่นกัน

งานเขียนด้านอิสลามได้รับอนุญาต แต่ก็มีข้อจำกัดบางประการ

ตัวอย่างเช่นสมาชิคมุสลิมของชาวมุสลิม (Cham Muslim Foundation) ได้ใช้เวลาหลายปีเพื่อแปลความหมายของคัมภีร์อัลกุรอาน (al-Quran) เป็นภาษาเวียดนาม รวมทั้งหนังสือพื้นฐานเกี่ยวกับความเชื่อของศาสนาอิสลาม อัตชีวประวัติของศาสดามุฮัมมัด และเรื่องราวเกี่ยวกับสาวกของท่านศาสดา แต่เมื่อหนังสือปรากฏขึ้นในภาษาเวียดนาม หนังสือนั้นอาจจะถูกห้ามหรือไม่ถูกห้ามก็แล้วแต่กรณี หนังสือเหล่านี้อาจจะผ่านมาทางช่องทางทางการทูตของมาเลเซียหรืออินโดนีเซียก็ได้

นักศึกษาชาวมุสลิมสามารถออกมาจากประเทศเพื่อศึกษาอิสลามศึกษาหรือวิชาอื่นๆ ได้หากว่าเรียนจบจากชั้นมัธยมแล้วและมีคุณสมบัติทางการศึกษา และหากว่ามีเงินเพียงพอ ทั้งนี้ ชาวมุสลิมส่วนใหญ่หากมีโอกาสพวกเขาจะเลือกออกไปแสวงหาการศึกษาในต่างประเทศ เนื่องจากชุมชนของพวกเขายังมีสภาพยากจนและมีการศึกษาน้อย

อย่างน้อยรัฐบาลเวียดนามก็ได้ส่งเจ้าหน้าที่ของตนไปศึกษาที่ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบียเพื่อเรียนภาษาอาหรับและศาสตร์ที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เพื่อที่ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลจะได้มีความรู้ที่ดีเกี่ยวกับศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมอิสลามที่มีคน 1.6 พันล้านคนนับถืออยู่ได้ในระดับหนึ่ง

อิสลามในกัมพูชา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาปี 1993 ระบุให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ขณะเดียวกันเสรีภาพทางศาสนาก็ได้รับการรับรอง รัฐธรรมนูญกัมพูชาสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยผ่านรัฐสภาและถือเอาระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองของประเทศ

ตำแหน่งแห่งที่ของศาสนาอิสลามทุกวันนี้ในกัมพูชาก็ถูกมองผ่านบริบทข้างต้น นั่นคือรัฐธรรมนูญให้การรับประกันเสรีภาพทางศาสนา จากการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในกัมพูชาพบว่า ชาวมุสลิมมีบทบาทสำคัญและมีความเข้มแข็งจนทำให้อิสลามได้รับการยอมรับ

มุสลิมในกัมพูชาได้ชื่อว่าเป็นประชากรที่เข้มแข็ง โปร่งใส มีจิตอาสา

และมีบทบาทสำคัญอยู่ในกัมพูชาใหม่ ในเวลาเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยเช่นกันว่า อย่างน้อยอิสลามก็เป็นส่วนสำคัญของกัมพูชาตลอดช่วงสองถึงสามศตวรรษที่ผ่านมาด้วยเหตุผลหลายประการ ซึ่งไม่ได้สะท้อนให้เห็นในงานวิชาการแต่อย่างใด

ความสำคัญดังกล่าวในแง่มุมที่เห็นได้ก็คือ อิสลามได้กลายมาเป็นพื้นฐานสำคัญของชาวมุสลิมกัมพูชาอย่างต่อเนื่องและเป็นอัตลักษณ์ของชาวมุสลิม ชาวมุสลิมในกัมพูชาทั้งหมดเป็นชาวมุสลิม แม้ว่าชาวมุสลิมทั้งหมดไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเป็นชาวมุสลิมก็ตาม

ศูนย์กลางแห่งอิสลามนั้นอยู่ในชีวิตของชาวมุสลิม ไม่ว่าจะเป็นชาวมุสลิมหรือคนกลุ่มอื่นๆ ที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นจำนวนประชากรที่มีความสำคัญทั้งในทางตัวเลข ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และชนกลุ่มน้อยทางศาสนา (Omar Farouk, 2008)

จนมาถึงปัจจุบัน ไม่มีใครรู้อย่างแน่ชัดว่าชาวมุสลิมมาเป็นชาวมุสลิมตั้งแต่เมื่อใด รู้เพียงแต่ว่าอิสลามมาถึงจามปาตั้งแต่ตอนต้นของศตวรรษที่ 9 นับจากศตวรรษที่ 14 เป็นต้นไป อิสลามได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของผู้ศรัทธาเป็นศาสนาของชาวมุสลิมปาและชาวมาเลย์จากคาบสมุทรมลายู (Malay Peninsula) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลันตันและเลมายถึงปัตตานี (Kelantan-Pattani) ทั้งนี้พวกเขามีสายสัมพันธ์ทางศาสนาที่ดีต่อกันมาโดยตลอด ความสัมพันธ์นี้นำไปสู่การมาถึงของเจ้าชายหนูมแห่งจามปา ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นกษัตริย์โพธิ์ ร่ม (Po Rome, 1627-64) ที่เดินทางมายังกลันตันเพื่อเรียนรู้ถึงวิธีการในการสอนอิสลาม (Islamic Teaching) ปัจจุบันการมายังรัฐกลันตันเพื่อเรียนการสอนอิสลามยังคงดำเนินต่อไป (Mohamad Zain Bin Musa, 2008)

ชาวมุสลิมในกัมพูชาปัจจุบันมีความหลากหลาย เช่น ชาว Cheyeas, Khmers, อินเดียน และอาหรับ ในจำนวนนี้ชาวมุสลิมถือว่ามีความสำคัญอย่างแท้จริง ชาวมุสลิมไม่เพียงแต่เป็นชาวมุสลิมกัมพูชาที่มีอยู่อย่างหลากหลายเท่านั้น แต่โดยทั่วไปยังได้รับการยอมรับว่าเป็นชุมชนมุสลิมที่มีการรวมตัว

กันอย่างเหนียวแน่น ถือเป็นกระดุกสันหลังของชุมชนมุสลิมและมีบทบาทอยู่ในสังคมกัมพูชาโดยรวม

กระนั้น โดยพื้นฐานแล้วชาวจามเป็นตัวแทนของคนกลุ่มใหญ่ 2 กลุ่มได้แก่ 1) จามชะรีอัต (Cham Shariat) คือชาวจามที่ปฏิบัติตามชะรีอะฮ์ (Shari'ah) หรือกฎหมายอิสลามตามจารีตของสำนักคิดชาฟีอี (Shafii tradition of Islam) และ 2) กลุ่มจาฮีดหรือเกาม์ หะกีกัต (Kaum Hakekat) หรือที่รู้จักกันในนามเกาม์ ญุมอัต (Kaum Jumaat) หรือจามบานี (Chams Bani) ซึ่งค่อนข้างจะมีอัตลักษณ์ของอิสลามแค่เปลือกนอกเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ชาวจามชะรีอัตเป็นกลุ่มที่มีพลวัตและมีอิทธิพลกว้างขวาง อัตลักษณ์ของพวกเขาโดยพื้นฐานก็คือภาษาจาม ซึ่งยังคงดำรงอยู่ในวัฒนธรรมของชาวจามจนถึงทุกวันนี้ กระนั้นพวกเขาก็มีความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับผู้นับถือศาสนาอิสลามที่มีความเคร่งครัด

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น อัตลักษณ์อิสลามของพวกเขากลายเป็นส่วนที่แยกกันไม่ได้กับอัตลักษณ์ของความเป็นชาวกัมพูชา นอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มที่เพิ่งจะได้รับการพัฒนาในเรื่องของข้อมูลข่าวสาร และกลุ่มนี้โดยเบื้องต้นแล้วจะประกอบไปด้วยกลุ่มที่เป็นสมาชิกของจามจาฮีดที่กำลังจะเคลื่อนไหวเข้าสู่แนวทางอิสลามของกลุ่มอะห์มะดียะฮ์ (Ahmadiya)

มีการคาดการณ์หลายประการถึงประชากรมุสลิมในกัมพูชาปัจจุบัน จำนวนร้อยละของชาวมุสลิมที่มีความสัมพันธ์กับประชากรทั้งหมดของราชอาณาจักรนั้นโดยปกติกล่าวกันว่ามียูร้อยละ 4 ถึงร้อยละ 5 ของประชากรกัมพูชานั้นคือ 650,000 คน ชะการียา อาดัม (Zakariyya Adam) เลขาธิการของรัฐในกระทรวงลัทธิและศาสนา (Cults and Religions) ให้ข้อคิดเห็นว่าจำนวนมุสลิมจะน้อยกว่าครึ่งล้านเล็กน้อย แต่ก็ยอมรับว่าเป็นเรื่องยากที่จะยืนยันถึงความถูกต้องอย่างแท้จริงของจำนวนซึ่งมีอยู่ในเวลานี้ เขาบอกว่าบางทีทางที่ดีที่สุดที่จะสำรวจถึงจำนวนของชาวมุสลิมที่มีอยู่ในกัมพูชาก็คือ การมองไปที่การกระจายตัวของมัสยิดที่มีอยู่ทั่วราชอาณาจักรใน

ตอนต้นทศวรรษ 1990 เมื่อเริ่มมีการฟื้นฟูอิสลามในกัมพูชาอีกครั้งนั้น โดยทั่วไปเชื่อกันว่ามีมัสยิดอยู่ราว 100 มัสยิดที่ปรากฏให้เห็นในราชอาณาจักรในปี 2007

ตามรายงานล่าสุดพบว่า จำนวนมัสยิดทั่วราชอาณาจักรได้เพิ่มขึ้นเป็น 400 มัสยิด และตัวเลขนี้ยังไม่ได้รวมสถานที่ละหมาดขนาดเล็ก (มูศอลลา หรือสุเหร่า) ซึ่งปกติจะทำหน้าที่รองๆ ลงมาจากมัสยิด ที่อาจกล่าวเพิ่มเติมได้ก็คือโรงเรียนสอนศาสนาหรือมดเราะห์ชะฮ์ 300 แห่งกระจายไปทั่ว 315 หมู่บ้านตลอดราชอาณาจักรกัมพูชา ที่น่าสนใจและมีความสำคัญอย่างมากก็คือความเป็นจริงที่ว่าโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามในภาคปฏิบัติจะพบว่ามอญในทุกจังหวัดของกัมพูชา นับจากพนมเปญ พระวิหาร ไปจนถึงพระสีหนุ (Preah Sihanouk)

มัสยิดที่มีชาวมุสลิมมารวมกันมากที่สุดจะเห็นได้ในจังหวัดกัมปงจาม (Kg. Cham) ซึ่งมีมัสยิดอยู่ถึง 148 มัสยิด และได้กลายมาเป็นศูนย์กลางของชาวมุสลิมกัมพูชาด้วยกัน จึงไม่เป็นที่แปลกใจว่าเสม ซอกเพรย์ (Sem Sokprey) ซึ่งเป็นรองผู้ว่าราชการ (Deputy Governor) ของกัมปงจามก็เป็นชาวมุสลิมเช่นกัน จังหวัดอื่นๆ ที่มีชาวมุสลิมอยู่จำนวนมาก ได้แก่ กัมปงชนง (Kg. Chnang) ซึ่งมีมัสยิดอยู่ถึง 42 แห่ง รองผู้ว่า-จังหวัดกัมปงชนง ศอลีห์ เซน (Saleh Sen) ก็เป็นชาวมุสลิมเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่าในเวลานี้ชาวมุสลิมกัมพูชาได้เข้าไปมีบทบาทอยู่ในทางการเมือง และการปกครองมากขึ้นเป็นลำดับ สำหรับเมืองหลวงของกัมพูชาอย่างพนมเปญมีมัสยิดทั้งสิ้น 12 แห่ง

อิสลามในลาว

ในความเป็นจริงศาสนาอิสลามอยู่ร่วมกับดินแดนแห่งนี้มายาวนาน ซึ่งดินแดนดังกล่าวในตอนนี้เป็นลาวสมัยใหม่ อย่างไรก็ตามชีวิตของชาวมุสลิมในลาวกับชาวมุสลิมที่เป็นเพื่อนบ้านของลาวอย่างเช่นชาวมุสลิมในจีน ไทย กัมพูชา เมียนมา หรือแม้แต่เวียดนามจะมีความแตกต่างกัน ทั้งในทางจำนวน

วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ ที่สำคัญก็คือชาวมุสลิมในลาวมิได้ประกอบขึ้นเป็นชุมชนที่มีความสำคัญอยู่ในประเทศนี้แต่อย่างใด แม้ว่าจะมีช่วงระยะเวลาของทศวรรษ 1960 และตอนต้นทศวรรษ 1970 ที่จะสังเกตเห็นชาวมุสลิมในลาวอาศัยอยู่ในหลายส่วนของประเทศก็ตาม

การปรากฏตัวของระบอบคอมมิวนิสต์และการเมืองรวมศูนย์อำนาจของรัฐบาลลาวเป็นสาเหตุให้ชาวมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวมุสลิมจีนฮ่อ (Haw Chinese) ต้องอพยพไปอยู่ต่างประเทศ

ศูนย์กลางแห่งตัวเมืองอย่างเวียงจันทน์และหลวงพระบางที่เคยมีชาวมุสลิมอยู่ก็เช่นกัน จะพบว่าชาวมุสลิมจะค่อยๆ หดไปเมื่อปลายทศวรรษที่ผ่านมาหรือราวๆ นั้น

รัฐธรรมนูญปี 1991 ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มีการแก้ไขในปี 2003 เป็นรัฐธรรมนูญที่ให้เสรีภาพทางศาสนา ข้อความในรัฐธรรมนูญดังกล่าวทำให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ถูกต้องตามกฎหมาย

มีการคาดการณ์กันว่าในจำนวนชาวลาวร้อยละ 40 นั้นเป็นชาวพุทธเถรวาท (Theravada Buddhism) กระนั้นก็ตามการปฏิบัติศาสนาต่างๆ รวมทั้งศาสนาพุทธ จะได้รับการควบคุมในหลายรูปแบบ แม้รัฐบาลจะแสดงให้เห็นความพยายามในการผ่อนปรนกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดต่างๆ ในการปฏิบัติศาสนาของชนกลุ่มน้อยก็ตาม (Omar Farouk, 2008)

ความบีบคั้นทางศาสนาที่ปรากฏอยู่ในประเทศลาวต่อผู้ที่นับถือศาสนาใดๆ ศาสนา มีส่วนสำคัญต่อการจำกัดบทบาทของศาสนาอิสลามในประเทศด้วยเช่นกัน

ในเรื่องจำนวนของชาวมุสลิมในประเทศลาวนั้นแทบจะเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ที่จะรู้ถึงจำนวนที่แท้จริง แต่สถิติจากหลายสำนัก รวมทั้งสถิติจากเอ็นไซโคลปีเดีย บริตตานิกา (Encyclopedia Britannica) คาดว่ามีชาวมุสลิมอยู่ประมาณร้อยละ 1 จากประชากรลาวทั้งหมดหรือจะมีอยู่ราว 50,000 คนจากประชากรลาว 5 ล้านคน หากว่าตัวเลขนี้ที่ดูจะมากไปหรือว่าเป็นตัวเลขที่ถูกต้องแล้ว กระนั้นชาวมุสลิมก็ยังคงเป็นกลุ่มชนที่ยังขาดความสำคัญ

ในประเทศลาว

แต่สิ่งที่เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปก็คือชาวมุสลิมในประเทศลาวมาจากวัฒนธรรมที่หลากหลายและจากพื้นฐานทางชาติพันธุ์ กลุ่มของชาวมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดคือจีนฮ่อหรือชาวจีนมุสลิม ซึ่งจำนวนของพวกเขาได้ลดลงอย่างรวดเร็ว กลุ่มที่สองซึ่งเป็นกลุ่มของชาวมุสลิมของเอเชียใต้ โดยปกติจะมาจากอินเดีย ปากีสถาน หรืออัฟกานิสถาน กลุ่มที่สามเป็นกลุ่มของชาวจาม ซึ่งโดยพื้นฐานแล้วเป็นผู้ที่หลบหนีมาจากกัมพูชาในช่วงที่มีสงครามกลางเมือง อันเนื่องมาจากเหตุการณ์การไล่ล่าและการประหัตประหารของเขมรแดง ภายใต้การนำของพอลพต กลุ่มที่สี่เป็นกลุ่มที่ถือว่าเป็นตัวแทนของชาวลาวที่มาจากชาวพื้นเมืองต่างๆ ของประเทศลาว ซึ่งหันมาเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามด้วยการแต่งงานกับชาวมุสลิม นอกจากนี้ยังมีประชากรมุสลิมกลุ่มเล็กๆ ที่มาจากหลายประเทศรวมอยู่ด้วย

หากมองในแง่ภูมิศาสตร์ ลาวเคยได้รับอิทธิพลของอิสลามผ่านการติดต่อกับหลายประเทศอย่างเช่น ไทย จีน อินเดีย ปากีสถาน กัมพูชา มาเลเซีย และตะวันออกเฉียงหรือเอเชียตะวันตก ภูมิศาสตร์อีกเช่นกันที่มีส่วนทำให้พื้นที่ของชุมชนมุสลิมต้องแยกออกจากกัน จากดินแดนที่มีพื้นที่เป็นภูเขาของลาวและความยากลำบากในการคมนาคมจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง กลุ่มก้อนของชาวมุสลิมจึงพยายามที่จะพัฒนาดินแดนที่พวกเขา รวมตัวกันอยู่ ยกเว้นบริเวณที่เป็นตัวเมือง ซึ่งมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มต่างๆ กระนั้นก็ตามสองมัสยิดในนครเวียงจันทน์ เช่น มัสยิดอัซฮัร (Azhar Mosque) และมัสยิดญามิอ์ (Jami Mosque) จะแบ่งผู้ศรัทธาไปตามเส้นทางของชาติพันธุ์ มัสยิดแรกโดยพื้นฐานแล้วเรียกกันว่ามีมัสยิดของชาวจาม (Cham Mosque) ส่วนมัสยิดที่สองจะเรียกกันว่ามีมัสยิดของชาวอินเดีย (Indian Mosque)

มัสยิดอัซฮัรยังเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นมัสยิดของชาวมุสลิมซุนนี ในขณะที่มัสยิดญามิอ์เป็นมัสยิดของชาวเอเชียใต้ที่เป็นซุนนีเช่นกัน แต่เป็นซุนนีที่ถือตามสำนักคิดยอยฮะนาฟี (Hanafi School of Jurisprudence)

แม้ชุมชนมุสลิมอินเดีย ปากีสถาน จะเป็นชุมชนขนาดเล็ก แต่จะแยกตัวไปตามเชื้อชาติ ทั้งนี้ พวกเขาบางคนจะเป็นตัวแทนของสมาคมอินเดียและปากีสถานตามลำดับ

ในทางประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวได้พัฒนาเป็นอย่างมาก และชาวมุสลิมได้ใช้ช่องทางนี้เพื่อค้นหาความลงตัวของพวกเขาในทั้งสองประเทศ

ที่มีความน่าสนใจเช่นกันคือข้อเท็จจริงที่ว่าประชากรของเอเชียใต้กับประชากรมุสลิมจากดินแดนต่างๆ มักจะเลือกเดินทางเข้าสู่ประเทศลาวโดยใช้ช่องทางจากประเทศไทย ปรากฏการณ์นี้ไม่ได้มีผลต่อการทำให้สายสัมพันธ์ของพวกเขามีความเชื่อมต่อกันระหว่างชาวลาวและประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังรวมทั้งชาวเอเชียใต้กับชาวลาวโดยผ่านประเทศไทยอีกด้วย

ในเรื่องความเข้มงวดทางการเมืองซึ่งมีอยู่ในคอมมิวนิสต์ลาวมากกว่าสามทศวรรษแล้วนั้น พบว่าอิสลามได้ถูกทำให้ถึงขีดสุด แม้แต่ชาวจีนมุสลิมซึ่งอาจถือได้ว่ามีความใกล้ชิดกับรัฐบาลมากที่สุด เนื่องจากเป็นชาวพื้นเมืองก็มีบทบาทน้อยลง พวกเขาถูกละเลยอันเนื่องมาจากอุดมการณ์ทางการเมืองของประเทศที่ให้ความสำคัญกับศาสนาและชนกลุ่มน้อยไม่มากนัก

จำนวนของพวกเขามีได้ลดลงเท่านั้น แต่ยังเข้าพบได้ยากอีกด้วย ชาวจามในลาวส่วนใหญ่ต้องการสัญชาติ แต่ก็รับรู้ได้เป็นอย่างดีถึงการที่พวกเขามีพื้นฐานมาจากการเป็นชาวต่างชาติ

ปัจจุบันมีจำนวนนักศึกษามุสลิมลาวเพิ่มมากขึ้นและเดินทางไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติ (International Islamic University) ในกรุงกัวลาลัมเปอร์ และเป็นไปได้ที่พวกเขาต้องการเปลี่ยนแปลงการจัดระเบียบอิสลามในลาวเสียใหม่ในอนาคต แต่ตราบไต่ที่ยังมีการบีบคั้นให้เห็นการจัดระเบียบดังกล่าวคงไม่เกิดขึ้นโดยเร็ววัน

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประกอบด้วยประเทศ 10 ประเทศ ซึ่งมีอาณาบริเวณจากอินเดียทางตะวันออกไปจนถึงจีน และโดยทั่วไปจะแบ่งออกเป็นเขตแดนของ “แผ่นดินใหญ่” (mainland) และหมู่เกาะ (island) ทั้งนี้ส่วนที่เป็นแผ่นดินใหญ่ ได้แก่ เมียนมา ไทย กัมพูชา และเวียดนาม โดยจะพบชาวมุสลิมได้ในประเทศที่เป็นเขตแดนของแผ่นดินใหญ่ทั้งหมด แต่ชนกลุ่มน้อยมุสลิมที่มีความสำคัญจะอยู่ในไทย เมียนมาตะวันตก (อาระกัน) สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และชาวมุสลิมจาม ซึ่งอยู่ตอนกลางของเวียดนามและกัมพูชา มุสลิมในกัมพูชาแม้ว่าจะมีจำนวนน้อย แต่มีบทบาทสำคัญทางสังคมและการเมือง ในขณะที่ชาวมุสลิมราว 300 ล้านคนอาศัยอยู่ตามหมู่เกาะที่ขยายตัวมาจากภาคใต้ของไทยผ่านมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และทางใต้ของฟิลิปปินส์ เมียนมา ภาคเหนือของไทยและกัมพูชา

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงเป็นมาตุภูมิของประชากรมุสลิมซึ่งรวมเป็นครึ่งหนึ่งของอาเซียน โดยมีอินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศที่มีชาวมุสลิมมากที่สุดในโลก และเป็นประชาธิปไตยที่ใหญ่ที่สุดอันดับสามต่อจากอินเดียและสหรัฐอเมริกา รวมกับอีกสองประเทศที่มีชาวมุสลิมเป็นส่วนใหญ่อย่างบรูไนและมาเลเซีย

ชาวมุสลิมในดินแดนเหล่านี้ได้เข้าไปเกี่ยวข้องทางการเมือง การพัฒนา และการมีปฏิสัมพันธ์กับมุสลิมที่อยู่ในส่วนอื่นๆ ของโลก อันเนื่องมาจากการขยายตัวของศาสนาอิสลามไปยังส่วนต่างๆ ของอินเดีย ทำให้ศาสนาอิสลามขยายตัวออกไปยังหมู่เกาะต่างๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในเวลาต่อมา อาจกล่าวได้ว่าการเดินเรือของชาวมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 12 ได้นำเอาอิสลามมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประชากรมุสลิมในหมู่เกาะจะพูดภาษามาเลย์ (ภาษาซามาเลย์) ในขณะที่ศาสนาอิสลามแผ่ขยายเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านเส้น-

ทางการค้าของชาวอาหรับที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เอเชียกลาง และอนุทวีปอินเดีย หลังจากนั้นไม่นานการปฏิบัติตามแนวทางรหัสลับอิสลาม (Sufi) ก็ได้เริ่มต้นขยายตัวเข้าไปยังใจกลางของดินแดนต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อิสลามได้ขยายตัวแบบเดียวกันในมาเลเซีย อย่างไรก็ตามการเข้ายึดครองโดยเจ้าอาณานิคมในอาณานิคมนี้ ได้หยุดยั้งการขยายตัวของอิสลามเข้าไปในส่วนที่เหลือของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่รากฐานของอิสลามในอินโดนีเซียและมาเลเซียมีความเข้มแข็งพอ จึงสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้การตกเป็นอาณานิคมของเนเธอร์แลนด์และอังกฤษ

หมู่เกาะหรือทะเลของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะรวมทั้งมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน และประเทศใหม่อย่างติมอร์ตะวันออก ซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของอินโดนีเซีย อิสลามเป็นศาสนาประจำชาติของมาเลเซียและบรูไน แม้ว่าร้อยละ 85 ของประชากรอินโดนีเซียจะเป็นชาวมุสลิมและมีประชากรมุสลิมมากกว่าประเทศใดในโลก แต่อิสลามก็ไม่ได้เป็นศาสนาประจำชาติของอินโดนีเซีย

ชาวมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยในสิงคโปร์และทางใต้ของฟิลิปปินส์ มีการยอมรับการผสมผสานที่มีอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาเลเซียและอินโดนีเซียมาเป็นศตวรรษหรือมากกว่านั้น ด้วยการมีสำนักคิดและขบวนการต่างๆ ซึ่งเริ่มต้นจากหลายช่วงเวลาที่แตกต่างกัน โดยจุดมุ่งหมายของรัฐคือการยอมรับการปฏิรูปและการเพิ่มพลังให้กับศาสนา

โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลทั้งหลายของนักสมัยนิยม (Modernist movements) ที่ปรากฏตัวอยู่ในตะวันออกกลางมาตั้งแต่ศตวรรษ 1900 และบทบาทผู้ดีหลักๆ ซึ่งถูกนำมาโยงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยนักศึกษาท้องถิ่นและครูซึ่งได้รับการศึกษาในอียิปต์และซาอุดีอาระเบีย

ชาวมุสลิมส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นผู้ถือสำนักคิดซุนนี แม้ว่านักวิชาการส่วนใหญ่จะให้ข้อสังเกตว่าอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ การผสมกลมกลืนกัน ซึ่งจะดูได้จากการประนีประนอมกับความเชื่อ จารีต

และประเพณีที่มีมาก่อน ทั้งนี้ก่อนที่ประชาชนส่วนใหญ่จะหันมารับนับถือศาสนาอิสลาม พวกเขาเคยเป็นชาวฮินดู ชาวพุทธ และเป็นคนถือผีมาก่อน

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจุบันมาเลเซียและบรูไนเป็นดินแดนที่มีชาวมุสลิมเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยมีอินโดนีเซียเป็นประเทศมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดของโลก และมีชนกลุ่มน้อยจากศาสนาต่างๆ รวมอยู่ด้วย

อาณาจักรโบราณของจามปา (Kingdom of Champa) ซึ่งตั้งอยู่ในกัมพูชาและเวียดนาม ได้ยุติบทยาหลงหลังศตวรรษที่ 14 แต่ประชาชนชาวจามจำนวนมากได้หันมาเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามในช่วงเดียวกัน จากนั้นจึงได้รับการซึมซับเข้าสู่ราชวงศ์ต่างๆ ที่อยู่รายรอบพวกเขา ชาวจามเป็นชนกลุ่มน้อยมุสลิมในภูมิภาคนี้ แม้ว่าการปฏิบัติตัวของพวกเขาก็ได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อและประเพณีพื้นถิ่นอยู่ด้วยก็ตาม

จากการเป็นชาวมุสลิมในหมู่เกาะที่มีอยู่มากที่สุดของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อินโดนีเซียได้สถาปนาองค์การมุสลิมที่มีชื่อว่านะฮ์ดะละตุล อุลาม่า (Nadhalatul Ulama) และมุฮัมมะดียะฮ์ (Muhammadiyah) ขึ้นมา โดยเชื่อมโยงกับศาสนาอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจุบันมุฮัมมะดียะฮ์ มีสมาชิกมากกว่า 20 ล้านคน ถือกำเนิดในปี 1912 ตามหลักการความเป็นนักสมัยนิยม (Modernist) ในขณะเดียวกันนะฮ์ดะละตุล-อุลาม่า ถือกำเนิดขึ้นมาในปี 1926 ด้วยจุดมุ่งหมายที่จะถ่วงดุลการขึ้นมาของกลุ่มนักสมัยนิยม และนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาผู้ก่อตั้งนะฮ์ดะละตุลอุลาม่าก็ถูกมองว่าเป็นองค์การของนักจารีตนิยม (Traditionalism) สมาชิกของนะฮ์ดะละตุลอุลาม่ามีมากกว่า 30 ล้านคน ตัวเลขดังกล่าวเป็นตัวเลขที่มีการคาดการณ์กันโดยทั่วไป

ในฟิลิปปินส์ประชากรส่วนน้อยชาวมุสลิมส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในหมู่เกาะทางใต้ของมินดาเนาและหมู่เกาะซูลู ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรมุสลิมและคนส่วนใหญ่ที่เป็นชาวคาทอลิกในส่วนที่เหลือของประเทศประสบความยากลำบากมาเป็นทศวรรษ แม้ว่าจะระยะเวลาแห่งความพยายามที่จะไกล่เกลี่ยและตกลงกันจะได้รับความสำเร็จอยู่เป็นช่วงๆ ก็ตาม ปัจจุบันหมู่เกาะ

ของฟิลิปปินส์ รวมทั้งเขตปกครองพิเศษของชาวมุสลิมมินดาเนา (Special Autonomous Region of Muslim Mindanao) มีโครงสร้างของรัฐบาล ซึ่งมุ่งที่จะสนับสนุนสิทธิในท้องถิ่น แต่ขบวนการแยกดินแดนหลายกลุ่ม รวมทั้งขบวนการก่อการร้ายอย่างอะบู ซัยยฟ (กลุ่มผู้ถือดาบ) ยังมีความเข้มแข็งอยู่ รัฐบาลฟิลิปปินส์ให้ความสนใจในเรื่องข้อตกลงที่จะพัฒนาไปสู่การหยุดยิงในที่สุด

ในขณะที่ในมาเลเซียซึ่งอยู่ในคาบสมุทรมาเลย์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เราจะพบว่ามีความแตกต่างที่คล้ายคลึงกันระหว่างกลุ่มของนักสมัยนิยม (Kaum Muda) และกลุ่มจารีตนิยม (Kaum Tua) ความแตกต่างที่มาจากการแบ่งออกเป็นสองกลุ่มนี้สามารถนำไปสู่บทสรุปที่ว่าไม่มีใครอยู่ข้างที่มีความสนใจในแนวทางของนักสมัยนิยมและใครที่มีความสนใจในแนวทางของนักจารีตนิยม ปัจจุบันร้อยละ 90 ของชาวอินโดนีเซียเป็นชาวมุสลิมในขณะที่มากกว่าครึ่งหนึ่งของชาวมาเลเซียเป็นชาวมุสลิมในฟิลิปปินส์ ดินแดนที่เคยถูกเข้าครองโดยสเปนและสหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนชาวฟิลิปปินส์ให้มารับนับถือศาสนาคริสต์ ฟิลิปปินส์มีชาวมุสลิมอยู่ร้อยละ 5

ในแผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประชากรมุสลิมกลุ่มเล็กๆ อาศัยอยู่ใกล้กับเขตแดนของเมียนมาและบังกลาเทศ ประชาชนเหล่านี้จะรู้จักกันในชื่อโรฮีนจา ซึ่งประสบความยากลำบากจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลเมียนมา จนต้องอพยพออกไปอยู่ประเทศอื่นๆ และหาที่ลี้ภัยทางการเมืองอยู่ในบังกลาเทศและส่วนอื่นๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งหนึ่งประเทศไทย ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านใกล้ชิดกับเมียนมา ก็ปฏิเสธมิให้ชาวโรฮีนจาเข้ามาลี้ภัย ในขณะที่อินโดนีเซียและมาเลเซียจะให้ความสะดวกแก่ชาวโรฮีนจาในระดับหนึ่ง แม้ว่าในบางช่วงจะผลักดันชาวโรฮีนจาไม่ให้เข้ามาในประเทศก็ตาม

ในประเทศไทยชาวมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อย แต่ก็เป็นคนส่วนใหญ่ในภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งมีเขตแดนติดกับมาเลเซีย ทั้งนี้จารีตของชาวมุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้จะเป็นส่วนหนึ่งของจารีตที่มาจากโลกมุสลิม ภาคใต้ตอน

ล่าง (Deep South) กลายมาเป็นดินแดนของประเทศไทยในปี 1909 อันเนื่องมาจากสนธิสัญญากรุงเทพฯ หรือสนธิสัญญาแองโกล-สยาม ลงนามโดยราชอาณาจักรสยามกับรัฐบาลอาณานิคมอังกฤษซึ่งในเวลานั้นปกครองดินแดนส่วนใหญ่ของคาบสมุทรมลายู

นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมารัฐไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธได้พยายามผสมกลมกลืนชาวมุสลิมเข้ากับสังคมไทยตามมาตรฐานของอัตลักษณ์ไทยซึ่งประสบผลสำเร็จน้อย ปัจจุบันความแตกต่างระหว่างชาวพุทธส่วนใหญ่กับชาวมุสลิมส่วนน้อยในบริเวณนี้ได้กลายมาเป็นความรุนแรง ในขณะที่กระบวนการสันติภาพที่มุ่งหมายให้ภาคใต้ตอนล่างของไทยมีความสงบอย่างยั่งยืนยังคงดำเนินต่อไปท่ามกลางการตีความของสองฝ่ายที่มักจะไปกันคนละทางตลอดระยะเวลาการเจรจาที่ผ่านมา

การเข้ามาของศาสนาอิสลามได้ใช้เวลาของคนหลายรุ่นในการที่จะทำให้คนรู้จักและต้องผ่านการปะทะสังสรรค์ที่หลากหลาย แม้ว่าในทุกวันนี้อิสลามจะเป็นศาสนาที่ใหญ่ที่สุดของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ตาม

รายการอ้างอิง

- Abu al- Fazl, Ezati. 2002. **The Spread of Islam: The Contributing Factors**. 4th ed. London: Islamic College for Advanced Studies Press.
- Coedès, G. 1971. **The Indianized States of Southeast Asia**. Honolulu: The University Press of Hawaii.
- Engineer, Ashgar Ali. ed. 1985. **Islam in South and South-East Asia**. New Delhi: Ajanta Publications
- Farouk, Omar. 2008. “The Re-organization of Islam in Cambodia and Laos,” in Omar Farouk and Hiroyuki Yamamoto. eds. **Islam at the Margins: The Muslims of Indochina**. Kyoto: Center for Integrated Area Studies.
- Geertz, Clifford. 1964. **The Religion of Java**. New York: Free Press.
- Kammuna, Ibn. 2014. **Islam in Indonesia**. Islam Watch.
- Kettani, M. Ali. 1986. **Muslims Minorities in the World Today**. London: Mansell Publishing Limited.
- Kleinmeyer, Cindy. 2004. “Islam in Southeast Asia,” Northern Illinois University.
- Lingga, Abhoud Syed M. 2004. “Muslim Minority in the Philippines,” Presented during the SEACSN Conference 2004: “Issues and Challenges for Peace and Conflict Resolution in Southeast Asia,” at Shangri-La Hotel, Penang, Malaysia on 12-15 January.

- Luebaeluwong, Cheruhaya. 2014. “Advent and Spread of Islam in Thailand,” Unpublished Doctoral Thesis, Aligarh Muslim University, India.
- Maluleem, Jaran. 1998. **The Coming of Islam to Thailand.** Taipei, Taiwan: Academia Sinica, Program for South-east Asian Area Studies.
- _____. 2005. “Barriers to Interfaith Harmony,” The Proceeding of the ASEM Interfaith Dialogue: Building Interfaith Harmony within the International Community, Bali: Department of Foreign Affairs, Republic of Indonesia.
- _____. 2005. “Influential Islamic Sects in Southeast Asia and their Impact,” Paper for the International Seminar on “Islamic Issues in Southeast Asia” Organized by M.A. in Southeast Asian Studies Program, The Graduate School, Chulalongkorn University, Institute of Asian Studies Chulalongkorn University With the Support of the Rockefeller Foundation (Thailand) November 25, 2005 Room 205 Maha Chulalongkorn Building, Chulalongkorn University Bangkok, Thailand.
- _____. 2012. “Thailand and Malaysia Relations on the Border Area,” **IJBMSS**. International of Business Management & Social Sciences II, 1 (II).
- Majul, Cesar Adib. 1999. **Muslims in the Philippines.** Quezon City: University of the Philippines Press.

- Marcinkowski, Christoph. 2013. "Historical Dimensions of the Shi'a in Southeast Asia," Middle East Institute. <http://www.mei.edu/content/historical-dimensions-shia-southeast-asia>.
- Musa, Mohamad Zain Bin. 2008. "Dynamics of Faith: Imam Musa in the Revival of Islamic Teaching in Cambodia," in Omar Farouk and Hiroyuki Yamamoto. eds. **Islam at the Margins: The Muslims of Indochina**. Kyoto: Center for Integrated Area Studies.
- Mutalib, Hussin. 1990. **Islam and Ethnicity in Malay Politics**. Singapore: Oxford University Press.
- Pew Research Center. 2011. **Religion: Asia Pacific**. Pew Research Center.
- Praying For Indonesia. 2014. "Islam in Indonesia," <http://www.prayingforindonesia.com/religion-in-indonesia/islam-in-indonesia/>
- Phayre, Arthur P. 2001. **History of Burma: From the Earliest Time to the End of the First War with British India**. London: Routledge.
- Sadesai, D. R. 1997. **Southeast Asia: Past and Present**. New Delhi: Vikas.
- Seah, Iris. 2014. **Southeast Asia**. Singapore: NTU.
- Soonthornpasuch, Suthep. 1977. "Islamic Identity in Chiang-mai City: A Historical and Structural Comparison of Two Communities," Ph.D. Dissertation, University of California, Berkeley.

- Wanandi, Jusuf. 2002. "Islam in Indonesia: Its History, Development and Future Challenges," **Asia-Pacific Review**. 9, 2: 104-112.
- Willoughby, Joy. 1999. "The Cham Muslims of Vietnam," **ISIM Newsletter**. 2/99: 14.
- Wilson, David and Henley, David. 1995. "Northern Comfort: The Contented Muslims of Chiang Mai," **Bangkok Post**. 4 January.
- Yegar Moshe. 1972. **The Muslim of Burma: A Study of a Minority Group**. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- Yusuf, Imtiyaz. 1998. "Islam and Democracy in Thailand: Reforming the Office of Chularajamontri/Shaikh al-Islam," **Journal of Islamic Studies**. 9, 2 (July): 277-298.
- Yusuf, Imtiyaz. 1999. "Aspects of Islam in Thailand Today," **ISIM Newsletter**. 3/99.
- Zain, Shukri. 1998. **Melayu, Islam, Beraja: Suatu Pendekatan**. Brunei: Dewan Bahasa dan Pustaka.